POLSKA AKADEMIA NAUK
ZAKŁAD ZOOLOGII SYSTEMATYCZNEJ I DOŚWIADCZALNEJ

ACTA ZOOLOGICA CRACOVIENSIA

Tom XVIII Kraków, 30. IX. 1973 Nr 9

Wacław SZYMCZAKOWSKI

Dalsze materiały do znajomości chrząszczy *(Coleoptera)* biotopów kserotermicznych Polski *

[Str. 183—216]

Weitere Beiträge zur Kenntnis der Käfer *(Coleoptera)* xerothermer Biotope Polens

Дальнейшие материалы к познанию жуков *(Coleoptera)* ксеротермических биотопов Польши

Abstrakt. Praca zawiera dane faunistyczne o 77 gatunkach chrząszczy zebranych w biotopach kserotermicznych. Następujące gatunki podane są z Polski po raz pierwszy (lub też dotychczasowe dane o ich występowaniu w Polsce okazały się błędne): *Amara pulpani* KULT, *Atholus praetermissus* PEYER., *Oxytelus bernhaueri* GANGLB., *Bledius atricapillus* GERM., *Gabrius piliger* MULS. & REY, *Meligethes acicularis* BRIS., *Atomaria lewisi* REITT., *Mordellistena dvoraki* ERM., *Isomira icteropa* KÜST. (nec WAGNER, 1917). Następujące gatunki były znane z Polski jedynie na podstawie niepewnych danych: *Mordellistena purpureonigrans* ERM., *Mordellistena koelleri* ERM., *Mordellochroa tournieri* EMERY, *Cryptocephalus virens* SUFFR., *Longitarsus nanus* FOUDR.

WSTĘP

Niniejsza notatka faunistyczna jest kontynuacją opublikowanych poprzednio częściowych wyników poszukiwań koleopterologicznych prowadzonych w biotopach kserotermicznych Polski (SZYMCZAKOWSKI, 1960, 1965). Zamierzone jest opublikowanie w przyszłości syntetycznego opracowania opartego na całości zebranego materiału. Jednak wobec ukazywania się „Kluczy do oznaczania owadów Polski” oraz rozpoczęcia wydawania wielotomowego katalogu chrząszczy Polski, wydaje się celowe opublikowanie w charakterze doniesienia

* Praca wykonana w ramach planu resortowego PAN-27.

tymczasowego danych o najbardziej interesujących pod względem faunistycznym gatunkach. Podobnie jak w pracy z 1965 r., uwzględnione tu zostały nie tylko gatunki stenotopowe, charakterystyczne dla badanych siedlisk, ale i wiele innych, ważnych ze względów faunistycznych czy zoogeograficznych.

W cytowanych powyżej dwóch pracach zamieszczona została krótka charakterystyka badanych stanowisk, jak również podane zostały ogólne rysy koleopterofauny poszczególnych jednostek fizjograficznych. Miejscowości te w znacznym stopniu powtarzają się w niniejszej pracy. Niektóre inne (Tarnogóra, Łabunie) zostały schakteryzowane w pracach CMOLUCHA (1963, 1971).

Po raz pierwszy (poza Podgórkami pod Krakowem) uwzględniono w tej serii notatek faunę kserotermofilną Wyżyny Krakowskiej, niestety bez rodzin *Nitidulidae* i *Mordellidae*. Badane stanowiska tego obszaru leżą zazwyczaj na południowych zboczach dolin zbudowanych z wapieni jurajskich. Murawy kserotermiczne reprezentowane są tu głównie przez naskalny zespół *Festucetum pallentis* oraz rozwijający się na glebach głębszych *Koelerieto-Festucetum sulcatae*. Występują tu również ciepłolubne zarośla należące do zespołu *Coryleto-Peucedanetum cervariae*. Dokładniejsza charakterystyka koleopterofauny tych terenów będzie możliwa dopiero po dokonaniu analizy całości zebranego materiału. Już jednak na podstawie dotychczasowych danych można stwierdzić wyraźnie mniejszy udział gatunków kserotermofilnych (stenopotowych) niż na sąsiedniej Wyżynie Miechowskiej lub w Niecce Nidziańskiej. Pod względem zoogeograficznym mniejszy jest udział gatunków elementu pontyjskiego, nieco większy natomiast gatunków o charakterze zachodnim (element subatlantycki) oraz gatunków górskich. Ma to związek z położeniem geograficznym oraz cechami orograficznymi i klimatycznymi Wyżyny Krakowskiej.

Badania karpackich terenów kserotermicznych prowadzono głównie w Pieninach, będących znanym ośrodkiem elementów ciepłolubnych. Najwięcej materiału pochodzi z muraw naskalnych i piarżysk południowych stoków wzgórz między Czorsztynem a Sromowcami Niżnymi. Ponadto przeprowadzono poszukiwania na murawach kserotermicznych koło dawnej wsi Studenne w okolicach Terki w Bieszczadach. Gatunki kserotermofilne są tam nieliczne, na uwagę zasługuje *Longitarsus obliteretus* ROSH. i *Cassida atrata* F., a także podany przez WITKOWSKIEGO (1970) *Sitona longulus* GYLL. Bardzo znacznym udziałem ciepłolubnego elementu pontyjskiego i pontomedyterrańskiego cechuje się natomiast Pogórze Bieszczadów, zwłaszcza okolice Przemyśla, leżące już na pograniczu Kotliny Sandomierskiej. Tereny te były dobrze zbadane przez koleopterologów, zwłaszcza B. KOTULĘ i T. TRELLĘ. W niniejszej notatce podano kilka gatunków ze zboczy kserotermicznych w Łuczycach na południowy wschód od Przemyśla; oprócz nich stwierdzono tam wiele innych, interesujących pod względem zoogeograficznym (np. *Dorcadion holosericeum* KRYN.), lecz publikowanych już dawniej z okolic Przemyśla.

Materiał dowodowy znajduje się w większości w zbiorach Zakładu Zoologii Systematycznej i Doświadczalnej PAN w Krakowie, niektóre dublety (a także jedyne zebrane okazy kilku gatunków *Staphylinidae*) w zbiorach specjalistów,

którzy je oznaczali. O ile nie zaznaczono inaczej, okazy zostały zebrane i oznaczone przez autora.

Opracowanie przedstawionego poniżej materiału nie byłoby możliwe bez pomocy specjalistów-systematyków krajowych i zagranicznych (wymienionych przy odnośnych gatunkach), którym pragnę złożyć serdeczne podziękowanie. Dziękuję również drowi B. Burakowskiemu i doc. drowi M. Mroczkowskiemu za udostępnienie niezmiernie pomocnej w pracy kartoteki faunistycznej chrząszczy, opracowywanej w Instytucie Zoologicznym w Warszawie. Pragnę także serdecznie podziękować wszystkim osobom, które pomogły mi w poszukiwaniach terenowych, przede wszystkim Paniom mgr M. Kosior, Z. Stebnickiej i dr Z. Świecimskiej oraz Panu drowi A. Kosiorowi.

PRZEGLĄD GATUNKÓW

Carabidae

Harpalus roubali Schaub.

Wyżyna Małopolska: rezerwat stepowy „Wały" koło Racławic, pow. Miechów, 2 V 1966, pod kamieniem, 1 ok.; zbocza między Pińczowem a Skowronnem, pow. Pińczów, 13 V 1964, 1 ok.; Góry Pieprzowe pod Sandomierzem, 1 VI 1967, 1 ok.

Wyżyna Lubelska: Gródek koło Hrubieszowa, zbocze z zespołem *Koelerieto-Festucetum sulcatae*, 5 V 1965, 1 ok.

Pogórze Bieszczadów: Łuczyce, pow. Przemyśl, 24 VI 1965, czerpakiem na roślinach, 3 ok. Cały materiał oznaczył J. Jelínek.

Gatunek pontyjski, sięgający od Azji Mniejszej po Austrię, Bawarię i Turyngię. W Polsce rzadko spotykany, znany z Górnego Śląska (gdzie pojawił się prawdopodobnie dopiero w XX wieku), okolic Krakowa, Przemyśla i Roztocza. W dawniejszej literaturze był podany jako *H. dimidiatus* Rossi. W Polsce, podobnie jak w Czechosłowacji, jest charakterystycznym elementem biotopów kserotermicznych. Na Podolu jest pospolity, zwłaszcza na ściankach ze skąpą roślinnością, ale występuje również na polach.

Amara strenua Zimm.

Wyżyna Małopolska: rezerwat stepowy „Wały" koło Racławic, 8 VI 1965, 1 okaz wysiany ze ściółki. Det. J. Jelínek.

Gatunek zachodnio- i środkowoeuropejski, osiągający w Polsce wschodnią granicę swego areału. Stwierdzony dotąd na nielicznych stanowiskach w zachodniej i środkowej części kraju, na wschód po Pojezierze Mazurskie, okolice Warszawy i Dolny Śląsk. Spotykany na trawach, których nasionami się żywi.

Amara pulpani Kult

Wyżyna Małopolska: Grodzisko koło Ojcowa, pow. Olkusz, 3 V 1969, 1 ok.; Podgórki koło Krakowa, 16 IX 1969, 1 ok. Obydwa okaza wysiane ze ściółki na południowych stokach z wapiennymi skałkami. Det. J. Jelínek.

Gatunek nowy dla fauny Polski, podany omyłkowo z Polski przez HORIONA (1951) na podstawie wzmianki KULTA (1949) o jego występowaniu w „Galicji"; wzmianka ta odnosi się do Ukrainy zachodniej. Znany z Francji, NRF, NRD, Czechosłowacji i Ukrainy. Należy spodziewać się go na dalszych stanowiskach w Polsce. Według KULTA (l. c.) przebywa na suchych, niepiaszczystych wrzosowiskach nieleśnych. Odrębność gatunkowa *A. pulpani* KULT w stosunku do *A. communis* PANZ. budzi wątpliwości u niektórych badaczy.

Hydrophilidae

Sphaeridium substriatum FALD.

Wyżyna Małopolska: Podgórki koło Krakowa, na skałkach wapiennych, 10 V 1947, leg. J. ŚWIECIMSKI, 1♂; Dolina Będkowska, zbocze koło wsi Będkowice (na pn. zach. od Krakowa), 1 VIII 1968, 1♀; rezerwat stepowy „Wały" koło Racławic, pow. Miechów, 10 VII 1964, 1♂; zbocze gipsowe w Krzyżanowicach, pow. Pińczów, 16 VI 1965 i 23 VIII 1967, 2♂♂; Góry Pieprzowe pod Sandomierzem, 9 VI 1951, 1♂, 12 VIII 1953, 1♀.

Wyżyna Lubelska: Gródek koło Hrubieszowa, u stóp stoku z panującą *Salvia nemorosa* L., 10 VI 1970, leg. M. KOSIOR i Z. STEBNICKA, 3 ♂♂.

Pogórze Bieszczadów: Łuczyce, pow. Przemyśl, 24 VI 1965, 1 ♀.

Zbierany w świeżym nawozie krowim, razem z innymi gatunkami z rodzaju *Sphaeridium* F. Wszystkie samce zostały oznaczone na podstawie aparatów kopulacyjnych.

Spośród czterech środkowoeuropejskich gatunków rodzaju *Sphaeridium* F., trzy są rozsiedlone w całej Europie lub Palearktyce, a jedynie *S. substriatum* FALD. ma areał bardziej ograniczony: jest to gatunek wschodni, sięgający na zachód po Włochy, Słowację i Śląsk. W Polsce znany ze Śląska, okolic Poznania i okolic Przemyśla, dane te jednak winny być sprawdzone, gdyż gatunek ten daje się w sposób pewny odróżnić od *S. bipustulatum* F. jedynie po narządach kopulacyjnych samców; różnice w cechach zewnętrznych nie zawsze są wystarczającym kryterium wskutek zmienności obu gatunków. W najbliższym sąsiedztwie Polski podany z Wileńszczyzny i Podola.

Histeridae

Atholus praetermissus PEYER. (*Hister praetermissus* PEYER.)

Wyżyna Małopolska: zbocza między Pińczowem a Skowronnem, pow. Pińczów, 26 IV 1966, leg. A. KOSIOR, 1 ok., det. S. MAZUR.

Gatunek halofilny, znany z Afryki północnej, Europy południowej i środkowej, na północ sięga po Danię. W Europie środkowej występuje bardzo sporadycznie. W literaturze nie spotkałem danych o jego występowaniu w Polsce. Obecność tego gatunku w Niecce Nidziańskiej wiąże się zapewne z dużą zawartością siarczanów w rędzinach gipsowych, która umożliwia występowanie wielu halofilnych gatunków roślin. Wzgórze koło Pińczowa ma wprawdzie glebę wapienną, lecz podłoże gipsowe znajduje się w bliskim sąsiedztwie.

Catopidae

Nargus brunneus STURM

Wyżyna Małopolska: dolina Kluczwody koło Krakowa, ścianka kserotermiczna koło wsi Ujazd, 27 V 1965, 1 okaz wysiany ze ściółki, leg. L. DIECKMANN; Dolina Będkowska, zbocze koło wsi Będkowice (na półn. zach. od Krakowa), 9 X 1968, 2 okazy wysiane ze ściółki.

Gatunek o południowym charakterze (submedyterrański), w Europie środkowej występujący lokalnie, zazwyczaj na kserotermicznych stanowiskach. W Polsce wykazany w XIX wieku z dwóch miejscowości na dolnym Śląsku, od przeszło 100 lat na Śląsku nie zbierany. Ponadto znany ze zboczy kserotermicznych w Bielinku nad Odrą i z kserotermicznych ścianek wapiennych w Przegorzałach i Bielanach pod Krakowem. W obrębie Wyżyny Małopolskiej jest więc, przynajmniej według dotychczasowych danych, elementem charakterystycznym dla Wyżyny Krakowskiej.

Pselaphidae

Trimium carpathicum SAULCY

Wyżyna Małopolska: rezerwat stepowy „Złota Góra" koło Jaksic, pow. Miechów, 9 IX 1965 występuje licznie w ściółce i mchu wśród zarośli kserotermicznych. Det. I. LÖBL.

Gatunek o niewielkim areale, znany z Karpat i Sudetów oraz ich przedpola. W Polsce wykazany ze Śląska, łuku karpackiego, Krakowa i okolic Przemyśla. Dalej na wschód występuje poza Karpatami na Podolu.

Staphylinidae

Wszystkie podane niżej gatunki tej rodziny zostały oznaczone, bądź też ich oznaczenia sprawdzone, przez A. SZUJECKIEGO.

Oxytelus saulcyi PAND.

Wyżyna Małopolska: rezerwat stepowy „Wały" koło Racławic, pow. Miechów, 8 VI 1965, 1 ok.

Gatunek rozsiedlony w Europie zachodniej i środkowej, przez Polskę przebiega północno-wschodnia granica jego zasięgu. Pewne stanowiska w Polsce znane są tylko ze Śląska (okolice Wrocławia, Lubina, Legnicy i Cieszyna). Ponadto w XIX w. podany był z Gdańska i Malborka, co wymaga potwierdzenia wobec braku okazów dowodowych i nowszych znalezisk. Żyje w gniazdach drobnych ssaków, zwłaszcza kretów, na powierzchni znajdowany bardzo rzadko.

Oxytelus bernhaueri GANGLB.

Wyżyna Lubelska: Gródek koło Hrubieszowa, zbocze z zespołem *Koelerieto-Festucetum sulcatae*, 7 VI 1963, 3 okazy w sąsiedztwie nor susłów, których liczna kolonia zamieszkiwała wówczas ten teren.

Gatunek nowy dla Polski. Dotychczas znany z obszaru pannońskiego (Austria Dolna, Burgenland, Węgry, okolice Pragi), zapewne szerzej rozsiedlony w południowo-wschodniej Europie, być może jest elementem pontyjskim. Związany z norami susła, gdzie żyje w detritusie jako komensal. Poszukiwania H. Nowotnego w norach susła na Górnym Śląsku nie dały rezultatu (Horion, 1963).

Bledius atricapillus Germ.

Wyżyna Lubelska: Gródek koło Hrubieszowa, zbocze z zespołem *Koelerieto-Festucetum sulcatae*, 7 VI 1963, 1 ok.

Gatunek rozsiedlony szeroko w południowej Palearktyce, w Europie sięgający na północ po Anglię i najbardziej południowe regiony Szwecji. W NRF i NRD głównie w południowych i centralnych częściach terytorium.

Wymienione stanowisko w Gródku jest pierwszym stwierdzonym dotąd w Polsce miejscem występowania tego gatunku. Został on wprawdzie wykazany ogólnie z Polski w katalogu Łomnickiego (1913), jednak dane te dotyczą częściowo *B. nanus* Er., uważanego dawniej za odmianę *B. atricapillus*, a częściowo odnoszą się do ziem nie należących obecnie do Polski. Dawne meldunki z byłych Prus i ze Śląska dotyczą, jak się okazało, *B. nanus* Er. (Horion, 1963) i na nich właśnie oraz na okazach z Podola opiera się wzmianka Łomnickiego.

Medon piceus Kr.

Wyżyna Małopolska: Podgórki koło Krakowa, 3 V 1966, 1 okaz wysiany ze ściółki z mchem wśród skałek na południowym stoku.

Gatunek ten jest w naszej faunie wybitnym elementem zachodnim. Rozsiedlony w Europie zachodniej i częściowo środkowej, na wschód sięga po Hamburg, Turyngię, Dolny Śląsk, Austrię i Włochy. Z Polski podany dotąd tylko z okolic Legnicy i Wrocławia. Znajdowany w ściółce w środowiskach różnego typu.

Gabrius piliger Muls. & Rey (*G. stipes* Sharp)

Wyżyna Małopolska: rezerwat stepowy „Wały“ koło Racławic, pow. Miechów, 8 VI 1965, 1 ok.

Gatunek nowy dla Polski. Rozsiedlony w Europie zachodniej, południowej i środkowej, znany też z Turcji i Dagestanu. Dane z Europy środkowej na razie fragmentaryczne.

Quedius ochropterus Er.

Wyżyna Małopolska: Skałka koło Jerzmanowic (502 m), pow. Olkusz, 28 VIII 1970, 1 okaz pod kamieniem.

Gatunek górski, znany z środkowej i południowej Europy. Rozmieszczenie w Polsce niezupełnie wyjaśnione z powodu mylenia go z pospolitym w Karpatach

Q. obscuripennis Bernh. Pawłowski i Szujecki (1966) mogli potwierdzić jedynie dane Trelli (1930 a) o występowaniu *Q. ochropterus* Er. w okolicach Przemyśla i przypuszczają, że gatunek ten występuje jedynie na pogórzu karpackim. Ponadto Horion (1965) podaje Chwalęcin w Górach Sowich na Śląsku. W Czechosłowacji znany z Karkonoszy, nie stwierdzony dotąd w Karpatach (Smetana, 1958).

Mycetoporus mulsanti Ganglb.

Wyżyna Małopolska: rezerwat Sterczów—Ścianka koło Marchocic, pow. Miechów, 23 IX 1965, 1 ok. wysiany ze ściółki, 1 ok. na krzewach; Skorocice, pow. Busko, 8 V 1967, 1 ok. wysiany ze ściółki.

Gatunek znany z Europy i Afryki półn., wykazuje rozsiedlenie zbliżone do boralno-górskiego, jednak występuje sporadycznie w strefie dysjunkcji na niżu środkowoeuropejskim. W Polsce wykazany na północy z okolic Gdańska i z Pojezierza Mazurskiego, na południu ze Śląska, Babiej Góry i okolic Przemyśla. Ponadto był podany z okolic Częstochowy i z dawnej gubernii piotrkowskiej. Pojawia się na wiosnę i w jesieni.

Mycetoporus ambiguus Luze

Wyżyna Małopolska: Góry Pieprzowe pod Sandomierzem, 18 IV 1953, 1 ok. wysiany ze ściółki z mchem; Dwikozy, pow. Sandomierz, 25 IX 1967, 1 ok. wysiany ze ściółki.

Wyżyna Lubelska: Stawska Góra, pow. Chełm, 17 IX 1965, 1 ok. w ściółce z mchem.

Gatunek ograniczony według obecnych danych do południowo-wschodniej Europy, Włoch i południowych części Europy środkowej. W Europie środkowej na ogół rzadki, występuje zazwyczaj w biotopach kserotermicznych, lecz w Alpach zachodzi wysoko w góry. Łowiony ma wiosnę i w jesieni, w rozkładających się szczątkach roślinnych. W Polsce znany był dotąd tylko ze Śląska (Nysa, okolice Legnicy, Góry Wałbrzyskie) oraz z Pabianic koło Łodzi. Dalej na wschód wykazany z Podola.

Brachida exigua Heer

Wyżyna Małopolska: dolina Kluczwody koło Krakowa, zbocze koło wsi Gacki, 21 IX 1968, 2 okazy wysiane ze ściółki; Skorocice, pow. Busko, 8 V 1967, 2 ok. wysiane ze ściółki.

Rozsiedlony w południowej i częściowo zachodniej Europie oraz w południowych i centralnych częściach Europy środkowej, gdzie występuje lokalnie, najczęściej w siedliskach kserotermicznych; dalej na południu wykazuje większą eurytopię. W Polsce podany z kilku stanowisk na Dolnym Śląsku, lecz od kilkudziesięciu lat nie zbierany więcej w tym terenie; ponadto wykazany z Bielinka nad dolną Odrą i z okolic Przemyśla. Przebywa w rozkładających się szczątkach roślinnych.

Silphidae

Silpha (Ablattaria) laevigata F.

Wyżyna Lubelska: Łabunie, 8 VI 1971, murawy kserotermiczne na skraju lasu, wśród roślinności zielnej i pod zeschłym nawozem, 2 ok., leg. M. KOSIOR i Z. STEBNICKA.

Gatunek o zasięgu zbliżonym do pontomedyterrańskiego, lecz sięgający dość daleko na północny zachód. W Europie środkowej występuje głównie w jej bardziej południowych częściach, najczęściej w terenach kserotermicznych. W Polsce bardzo rzadki, znaleziony w 1 okazie w okolicach Cieszyna, podany też z Krakowa, a w XIX w. z okolic Warszawy. Dalej na wschód występuje na Podolu.

Cantharidae

Rhagonycha nigripes REDTB.

Obszar dolnej Wisły: rezerwat „Kulin" koło Włocławka, 5 VI 1965, zarośla ciepłołubne 1 ok.

Podlasie: Mielnik, pow. Siemiatycze, zbocze kserotermiczne wzgórza Uszeście, 6 VI 1963, 1 ok. Obydwa okazy det. W. WITTMER.

Gatunek rozsiedlony w górach Europy środkowej i południowej. Na niżu znajdowany był wyjątkowo, a autochtoniczność tych stanowisk jest według HORIONA (1953) niepewna. W Polsce znany był dotąd tylko z Sudetów (okolice Kłodzka, Karkonosze i Góry Izerskie) oraz Karpat (Pilsko, Babia Góra, reglowe piętro Tatr).

Malthinus glabellus KIESW.

Wyżyna Małopolska: rezerwat „Biała Góra" koło wsi Uniejów—Rędziny, pow. Miechów, 9 VII 1964, 1 ok.; kserotermiczna ścianka „Zapust" koło Słupi Nowej w Górach Świętokrzyskich, 24 VI 1966, 1 ok.

Pieniny: Podskalnia Góra, 600—680 m, piarżyska na południowym stoku, 18 VI 1957, 1 ok.

Oznaczenie wymienionych okazów potwierdził W WITTMER.

Gatunek południowoeuropejski, sięgający do południowych części Europy środkowej, na północ po Nadrenię, Turyngię, Śląsk, Słowację. W Europie środkowej występuje rzadko i lokalnie, w terenach kserotermicznych bywa niekiedy liczniejszy. W Polsce bardzo mało znany, znaleziony w 1 okazie w Legnicy w XIX wieku, później podany z okolic Przemyśla i Warszawy.

Malthodes europaeus WITTM.

Wyżyna Małopolska: Góry Pieprzowe pod Sandomierzem, 13 V 1954, na *Crataegus* sp., 1 ok.

Wyżyna Lubelska: Kazimierz Dolny, wzgórze Trzech Krzyży, 20 VII 1965, 1 ok.

Obszar dolnej Wisły: rezerwat „Kulin" koło Włocławka, 5 VI 1965, zarośla ciepłolubne, 1 ok. Wszystkie okazy det. W. WITTMER.

Gatunek opisany bardzo niedawno przez WITTMERA (1970), toteż jego rozsiedlenie na razie trudno określić. Wymieniony autor podaje go z Austrii, Węgier, NRF (okolice Moguncji i Hamburga) oraz Krakowa.

Malachiidae

Attalus analis PANZ.

Pieniny: Zamczysko, 600—630 m, zarośla ciepłolubne, 19 VI 1967, 1 ok.; Trzy Korony, 930 m, południowa ścianka wapienna pod szczytem, 20 VI 1957, 2 ok. Oznaczenie sprawdził W. WITTMER.

Gatunek o południowo-wschodnim typie rozsiedlenia, sięgający na zachód po wschodnią Francję, na północ po Frankonię, Saksonię, południową Brandenburgię. Zamieszkuje przeważnie obszary górzyste. W Polsce notowany w wielu miejscowościach na Śląsku, poza tym wykazany z okolic Krakowa i na podstawie 1 okazu z Zamojszczyzny. Z polskich Karpat dotąd nie był podawany, występuje natomiast w ich czechosłowackiej części, jak również w Karpatach wschodnich a także na Podolu. W Czechosłowacji pospolity.

Elateridae

Cardiophorus rufipes GOEZE

Wyżyna Małopolska: wzgórze między Pińczowem a Skowronnem, 26 IV 1966, 1 ok., leg. A. KOSIOR; Dwikozy, pow. Sandomierz, 31 V 1967, 1 ok.

Wyżyna Lubelska: Tarnogóra, pow. Krasnystaw, 3 VI 1971, 1 ok.

Obszar dolnej Wisły: rezerwat stepowy „Wzgórza Płutowskie“, pow. Chełmno, 4 VI 1965, 1 ok.

Oznaczenie wymienionych okazów sprawdził B. BURAKOWSKI.

Pontomedyterrański element naszej fauny. Bliższe dane o jego rozsiedleniu w Polsce: SZYMCZAKOWSKI (1960, 1965). Znany z południowej Polski, głównie z biotopów kserotermicznych. Na uwagę zasługuje jego stanowisko w obszarze dolnej Wisły, będące najdalej na północ wysuniętym miejscem jego występowania.

Cardiophorus rubripes GERM.

Wyżyna Małopolska: Skorocice, pow. Busko, w maju i czerwcu, niezbyt rzadki: Gorzyczany, pow. Sandomierz, 28 V 1971, 1 ok.; Dwikozy, pow. Sandomierz, 31 V 1967, dość liczny.

Wyżyna Lubelska: Tarnogóra, pow. Krasnystaw, i Gródek koło Hrubieszowa, w maju i czerwcu, niekiedy dość liczny.

Gatunek o rozsiedleniu zbliżonym do pontyjskiego, znany z nielicznych stanowisk w południowej Polsce. Bliższe dane: SZYMCZAKOWSKI (1960).

Buprestidae

Coraebus sinuatus Creutz.

Wyżyna Małopolska: Bielany pod Krakowem, kserotermiczne murawy naskalne na polanach na południowym stoku, 7 VI 1967, 2 ok. na *Helianthemum* sp.; Krzyżanowice, pow. Pińczów, 23 V 1969, 1 ok.; Skorocice, pow. Busko, 13 VI 1964, 3 ok.

Gatunek znany poza Śląskiem z niewielu tylko stanowisk w Polsce; bliższe dane: Szymczakowski (1960).

Trachys (Habroloma) nanus Hbst.

Wyżyna Małopolska: Bielany pod Krakowem, kserotermiczne murawy naskalne na polanach na południowym stoku, 7 VI 1967, liczne okazy na *Geranium sanguineum* L.; rezerwat „Sterczów—Ścianka“, koło Marchocic, pow. Miechów, 5 VI 1955, 14 VII 1965, 23 IX 1965, w pojedynczych egzemplarzach.

W XIX wieku zbierany był na Pojezierzu Mazurskim, w nowszych czasach znajdowany na Śląsku, w okolicach Krakowa i Miechowa. Występuje bardzo lokalnie, choć nieraz w znacznej liczebności; larwa minuje w liściach *Geranium sanguineum* L.

Helodidae

Cyphon phragmiteticola Nyh.

Wyżyna Małopolska: Chotel Czerwony, pow. Busko, 14 V 1964, na *Crataegus* sp., 4 ok., 8 V 1967, na krzewach z rodziny *Rosaceae*, 1 ok.

Wyżyna Lubelska: Gródek koło Hrubieszowa, 9 V 1963, 1 ok.

Materiał oznaczył B. Klausnitzer.

Gatunek wyróżniony dopiero niedawno, toteż wiadomości o jego rozsiedleniu w Polsce są na razie bardzo skąpe. Przez Horiona (1960 b) wymieniony z Koszalina i Krakowa, niewątpliwie szerzej rozsiedlony. Występuje w Europie południowej, środkowej i najbardziej południowych częściach Europy północnej. Związany z zespołami trzcin wód eutroficznych, także z wodami słonawymi, stąd dość częsty na wybrzeżach. Gatunek o charakterystycznym pokroju, z wydłużonymi pokrywami o równoległych bokach.

Dermestidae

Anthrenus polonicus Mrocz.

Wyżyna Lubelska: Tarnogóra, pow. Krasnystaw, 3 VI 1971, 1 ok. (oznaczenie potwierdził M. Mroczkowski).

Gatunek znany dotąd tylko z Europy wschodniej, na zachód po Polskę, Węgry, Jugosławię. W Polsce podany z licznych stanowisk w okolicach Warszawy i Łodzi oraz z Bieszczadów, ale według Mroczkowskiego (1971) sięga w Polsce na zachód aż mniej więcej po linię Słupsk-Racibórz.

Nitidulidae

W poniższym wykazie najciekawszych pod względem faunistycznym gatunków *Nitidulidae* uwzględniono tylko materiały zebrane do roku 1967; późniejsze nie zostały jeszcze opracowane. Brak więc m. in. materiałów ze stanowisk kserotermicznych Jury Krakowskiej na północ od Krakowa. Wszystkie wymienione gatunki oznaczył J. JELÍNEK.

Brachypterus fulvipes ER.

Wyżyna Małopolska: rezerwat „Sterczów—Ścianka" koło Marchocic, pow. Miechów, 23 IX 1965, 1 ok.; wzgórze między Pińczowem a Skowronnem, 30 IX 1967, 1 ok.; Dwikozy, pow. Sandomierz, 7 VII 1967, 1 ok.

Gatunek rozsiedlony w dzielnicy śródziemnomorskiej i w południowych częściach Europy środkowej, na północ po Holandię i centralne obszary NRF i NRD. W Europie środkowej spotykany na ogół rzadko i sporadycznie. W Polsce mało znany, podany z Zamojszczyzny, okolic Przemyśla i Puszczy Białowieskiej. Dane ze Śląska (1 okaz z okolic Wrocławia) zostały zakwestionowane przez HORIONA (1960 a).

Meligethes brevis STURM

Podlasie: Mielnik, pow. Siemiatycze, zbocza kserotermiczne wzgórza „Uszeście", 6 VI 1963, 3 ok.

Zamieszkuje Europę zachodnią i południową, znany też z Algerii. W południowych częściach Europy środkowej szeroko rozsiedlony, natomiast w północnych jego areał wykazuje znaczne luki. Wschodnia granica jego zasięgu przebiega przez południowy Hannover i Turyngię, dalej na wschód do ostatnich lat nie był wykazany mimo dobrej znajomości koleopterofauny wielu terenów. Dopiero niedawno został znaleziony w Polsce: PRÜFFER (1958) wymienia 1 okaz złowiony w Ogrodzie Botanicznym w Bydgoszczy, drugim stanowiskiem jest cytowany wyżej Mielnik. Trudno powiedzieć, czy jest to świeża migracja (okaz z Bydgoszczy mógł być także łatwo zawleczony), czy też fragmenty jakiegoś dawnego areału. O występowaniu tego gatunku w ZSRR nie jest mi nic wiadomo. Według danych zestawionych przez HORIONA (1960 a) występuje przeważnie na zboczach kserotermicznych i w terenach wapiennych. Roślinami żywicielskimi są gatunki z rodzaju *Helianthemum* MILL.

Meligethes corvinus ER.

Wyżyna Małopolska: ścianka kserotermiczna „Zapust" koło Słupi Nowej w Górach Świętokrzyskich, 24 VI 1966, 3 ok.

Gatunek dość szeroko rozsiedlony, lecz bardzo sporadycznie spotykany. W Polsce znany z różnych okolic (przeważnie stare dane), najliczniejsze stanowiska podawane były ze Śląska.

Meligethes brachialis Er.

Wyżyna Małopolska: Podgórki i Bielany pod Krakowem; rezerwat „Biała Góra“ koło wsi Uniejów—Rędziny, Biskupice, Klonów, rezerwat „Wały“ koło Racławic — pow. Miechów; Krzyżanowice i Młodzawy, pow. Pińczów; Zelejowa Góra koło Chęcin i ścianka kserotermiczna „Zapust“ koło Słupi Nowej — Góry Świętokrzyskie; Dwikozy, pow. Sandomierz.

Wyżyna Lubelska: rezerwat „Stawska Góra“, pow. Chełm; rezerwat „Czumów“ koło Gródka, pow. Hrubieszów.

Podlasie: Mielnik, pow. Siemiatycze, kserotermiczne zbocza wzgórza Uszeście.

Obszar dolnej Wisły: rezerwat „Kulin“ koło Włocławka (licznie).

Pieniny: Góra Zamkowa w Czorsztynie, 540 m.

Zbierany od połowy maja do pierwszej połowy sierpnia, poza Kulinem w nielicznych egzemplarzach.

Gatunek sięgający od Syberii po północne Włochy, wschodnią Francję, Belgię i Holandię. W NRF i NRD na ogół rzadki, występuje tylko w południowej i środkowej części terytorium. W Polsce znany z południa kraju (Śląsk, okolice Krakowa, Częstochowy i Przemyśla, Orawa), ponadto Prüffer (1958) wymienia 1 okaz znaleziony w ogrodzie w Toruniu. Według Spornrafta (1967) rośliną żywicielską larw jest *Coronilla varia* L.

Meligethes planiusculus Heer (*M. murinus* Er.)

Śląsk (Kotlina Raciborska): rezerwat stepowy „Góra Gipsowa“ koło Kietrza, pow. Głubczyce, 29 V 1963, 1 ok.

Wyżyna Małopolska: rezerwat stepowy „Wały“ koło Racławic, pow. Miechów, 10 VII 1964, 1 ok.; zbocza między Pińczowem a Skowronnem, 25 V 1963, 1 ok.

Pieniny: Góra Zamkowa w Czorsztynie, 540 m, murawy naskalne, 19 VI 1967, 1 ok.; Cisowiec, 610 m, 6 VI 1964, 1 ok.; Pulsztyn, 570 m, 6 VI 1964, 2 ok.

Gatunek termofilny, lecz szeroko rozprzestrzeniony. Zamieszkuje dzielnicę śródziemnomorską, Europę zachodnią i Europę środkową, szczególnie jej południowe i centralne regiony. W NRF i NRD występuje najczęściej na zboczach kserotermicznych. Rozwija się w gatunkach z rodzaju *Echium* L., u nas w *E. vulgare* L. Na Podolu rozpowszechniony i często spotykany, w Polsce dość częsty na Śląsku, poza tym wykazany z niewielu stanowisk: okolice Przemyśla, Krościenko i Potok Pieniński w Pieninach, 1 okaz podany z okolicy Torunia, a w XIX wieku wykazany jako wielka rzadkość z Miedzeszyna w okolicy Warszawy.

Meligethes assimilis Sturm

Śląsk (Kotlina Raciborska): rezerwat stepowy „Góra Gipsowa“ koło Kietrza, pow. Głubczyce.

Wyżyna Małopolska: Podgórki i Bielany pod Krakowem; rezerwat „Biała Góra“ koło wsi Uniejów—Rędziny, Biskupice, Lisiniec, Klonów, rezerwat „Sterczów—Ścianka“ koło Marchocic, rezerwat „Wały“ koło Racławic — pow. Miechów; zbocza między Pińczowem a Skowronnem, okolice Bogucic (ścianka gipsowa wśród pól i rezerwat „Grabowiec“), Krzyżanowice — pow. Pińczów; Chotel Czerwony i Skorocice — pow. Busko; Dwikozy, pow. Sandomierz.

Wyżyna Lubelska: Kazimierz Dolny (wzgórze Trzech Krzyży i zbocze koło kamieniołomu); rezerwat „Czumów“ koło Gródka, pow. Hrubieszów.

Pogórze Bieszczadów: Łuczyce, pow. Przemyśl (licznie).

Obszar dolnej Wisły: rezerwat stepowy „Wzgórza Płutowskie“, pow. Chełmno (licznie), zbocze kserotermiczne koło Borku, pow. Toruń; rezerwat „Kulin“ koło Włocławka.

Zbierany od początku maja do drugiej połowy sierpnia, niekiedy dość liczny.

Meligethes assimilis Sturm jest rozsiedlony w Europie środkowej i w niektórych częściach Europy południowej. W NRF i NRD pewne stanowiska leżą jedynie w południowej i środkowej części. W Polsce podawany ze Śląska, okolic Częstochowy, dawnej gubernii piotrkowskiej, z Bielinka nad Odrą i z Płutowa nad dolną Wisłą. Dane Lentza (1879) z Gdańska zostały podane w wątpliwość przez Horiona (1960 a). Rozwija się prawdopodobnie w bardzo rozpowszechnionej w suchych siedliskach *Salvia pratensis* L., imagines spotykane są także na wielu innych roślinych.

Meligethes bidentatus Bris.

Wyżyna Małopolska: rezerwat Opalonki koło Klonowa, pow. Miechów, 17 VIII 1967, 1 ok.; rezerwat „Sterczów—Ścianka“ koło Marchocic, pow. Miechów, 14 VII 1965, 2 ok., i 23 IX 1965, 1 ok.

Wyżyna Lubelska: Kazimierz Dolny, wzgórze Trzech Krzyży, 14 V 1963, 1 ok. strzęsiony z ciepłolubnych zarośli.

Obszar rozsiedlenia tego gatunku obejmuje Afrykę północno-zachodnią, Europę południową, zachodnią i częściowo środkową (gdzie występuje sporadycznie, najczęściej w jej południowych i środkowych regionach). W Polsce znane są dość liczne stanowiska na Śląsku, gdzie mimo to uchodzi za gatunek rzadki; poza tym wymieniony jedynie z okolic Częstochowy i dawnej gubernii piotrkowskiej. Spotykany zazwyczaj na różnych *Leguminosae*, larwa rozwija się w *Genista tinctoria* L.

Meligethes acicularis Bris. (*M. angulosus* Rebm.)

Wyżyna Małopolska: Kamieńczyce, rezerwat „Biała Góra“ koło wsi Uniejów—Rędziny Klonów, Lisiniec, rezerwat „Wały“ koło Racławic — pow. Miechów; zbocza między Pińczowem a Skowronnem, Bogucice (ścianka gipsowa wśród pól), Krzyżanowice — pow. Pińczów; Skorocice i Chotel Czerwony — pow. Busko; Zelejowa Góra koło Chęcin w Górach Świętokrzyskich; Góry Pieprzowe i Dwikozy — pow. Sandomierz.

Wyżyna Lubelska: Gródek koło Hrubieszowa (droga w wykopie, zbocze z zespołem *Koelerieto-Festucetum sulcatae* i rezerwat „Czumów“).

Zbierany w nielicznych egzemplarzach od końca kwietnia do początków września.

Gatunek nowy dla fauny Polski. Rozmieszczenie ogólne wymaga dalszych badań, w każdym razie jest to gatunek o południowym charakterze, znany z północnej Francji, Belgii (1 ok. w terenie wapiennym), południowych i środkowych części NRF, z Austrii oraz z Azji Mniejszej. Według Horiona (1960 a) jest elementem termofilnym, spotykanym najczęściej w kserotermicznych biotopach. Jako roślina żywicielska podawana była *Stachys recta* L., lecz według

Spornrafta (1967) jest nią *Thymus* sp. W Polsce *M. assimilis* Bris. jest, jak się wydaje, jednym z najbardziej charakterystycznych elementów muraw kserotermicznych pasa wyżyn; być może znajdzie się również w nie opracowanych dotąd materiałach ze stanowisk kserotermicznych w Jurze Krakowskiej.

Cryptophagidae

Telmatophilus brevicollis Aubé

Wyżyna Małopolska: Chotel Czerwony, pow. Busko, 8 V 1967, 1 ok.

Gatunek rozsiedlony w Europie południowej i środkowej; w NRF i NRD występuje tylko w południowych i środkowych częściach. W Polsce znany z licznych stanowisk na Śląsku, poza tym wykazany z okolic Skwierzyny w Ziemi Lubuskiej, Krakowa i okolic Przemyśla. Dawne dane z byłych Prus okazały się błędne (Horion, 1960 a). Larwa rozwija się w *Sparganium ramosum* Huds.

Cryptophagus schmidti Sturm

Wyżyna Małopolska: Skorocice, pow. Busko, 14 V 1964, 1 ok. złapany do pułapki ziemnej. Oznaczenie sprawdził N. Bruce.

Gatunek sięgający wąskim pasem od Europy wschodniej po Anglię i wschodnią Francję. Nie występuje w Europie północnej ani w dzielnicy śródziemnomorskiej. W Polsce znany z Gdańska (dawne dane), Śląska i okolic Przemyśla, zapewne szeroko rozsiedlony, lecz ze względu na ukryty tryb życia mało łowiony. Związany jest z norami ssaków, przede wszystkim chomika (w Europie środkowej) i susła (w Europie wschodniej).

Atomaria lewisi Reitt.

Wyżyna Małopolska: Zelejowa Góra koło Chęcin, pow. Kielce, południowe zbocze wapiennego wzgórza, 2 V 1967, 1 ok. na *Prunus spinosa* L. Det. C. Johnson.

Gatunek nowy dla Polski. Pochodzi z Azji wschodniej; zawleczony do Europy, rozprzestrzenił się szybko od r. 1937, szczególnie w krajach Europy północnej i zachodniej. Najbliższe znane stanowiska leżą w Saksonii i Brandenburgii. Żyje w rozkładających się szczątkach roślinnych w różnych środowiskach, zarówno naturalnych, jak i synantropijnych.

Lathridiidae

Corticaria saginata Mannh.

Wyżyna Małopolska: rezerwat stepowy „Wały" koło Racławic, pow. Miechów, 2 V 1966, 1 ok. wysiany ze ściółki; Zelejowa Góra koło Chęcin, pow. Kielce, 2 V 1967, 2 ok. wysiane ze ściółki.

Gatunek północno- i środkowoeuropejski, podany też z Syberii. W Europie

środkowej na ogół bardzo rzadki. W Polsce znany tylko z zachodniej części kraju, na wschód po Pojezierze Mazurskie i okolice Częstochowy. Jest gatunkiem eurytopowym, spotykanym zarówno na torfowiskach, jak i na suchych zboczach.

Melanophthalma distinguenda Com.

Wyżyna Lubelska: Łabunie, pow. Zamość, murawy kserotermiczne na skraju lasu, 21—22 IX 1963, 1 ok., leg. J. Pawłowski.

Gatunek prawie kosmopolityczny, ale w Palearktyce ograniczony do jej bardziej południowych części. W Europie dochodzi na północ do południowej Anglii, Holandii, Nadrenii, Turyngii i Śląska; dane z Brandenburgii niepewne. Blisko północnej granicy zasięgu staje się rzadki i lokalny, wykazując tendencję do kserotermicznych biotopów. W Polsce znany z kilku stanowisk na Śląsku (przeważnie dawne dane) oraz z okolic Przemyśla. Dane Lentza (1879) z byłych Prus nie zostały potwierdzone.

Coccinellidae

Rodzaj: *Hyperaspis* Redtb.

Rewizja dokonana przez Günthera (1959) wprowadziła duże zmiany do systematyki tego rodzaju. W jej wyniku muszą ulec rewizji również dotychczasowe dane faunistyczne. Cztery wymienione poniżej gatunki polskie żyją przeważnie w kserotermicznych środowiskach, ich rozsiedlenie w Polsce wymaga dalszych badań. Okazy zostały oznaczone lub też ich oznaczenia sprawdzone przez Z. Stebnicką (wszystkie ♂♂ zostały oznaczone na podstawie narządów kopulacyjnych). Aparaty kopulacyjne samców polskich gatunków rodzaju *Hyperaspis* Redtb. zostały w naszej literaturze przedstawione przez Z. Stebnicką (1972).

Hyperaspis campestris Hbst.

Wyżyna Małopolska: Zelejowa Góra koło Chęcin, pow. Kielce, 19 VIII 1971, 1 ♂; rezerwat „Grabowiec", pow. Pińczów, 22 VI 1962, 1 ♂ 2 ♀♀ strzepane z zarośli ciepłolubnych na skraju lasu; Chotel Czerwony, pow. Busko, 14 V 1964, 1 ♂; Góry Pieprzowe pod Sandomierzem, 20 V 1953, 1 ♀ na *Pirus communis* L.; Gorzyczany, pow. Sandomierz, 28 V 1971, 1 ♀.
Wyżyna Lubelska: Opoka Duża koło Annopola, pow. Kraśnik, 15 V 1963, 1 ok.

Najbardziej rozpowszechniony i najliczniej występujący spośród naszych gatunków rodzaju *Hyperaspis* Redtb. Prawdopodobnie w całej Polsce. Przebywa zwykle na drzewach i krzewach.

Hyperaspis subconcolor Wse.

Wyżyna Małopolska: Zelejowa Góra koło Chęcin, pow. Kielce, 3 IX 1965, 1 ♂. (Ponadto 1 ♀ należąca bądź do tego gatunku, bądź do *H. pseudopustulata* Muls.).

Znany dotąd z paru stanowisk w Europie środkowej i z północnych Włoch. Podany z Krakowa i z okolic Puszczy Niepołomickiej (Fürsch, 1967, Stebnicka, 1972).

Hyperaspis pseudopustulata Muls.

Wyżyna Małopolska: Zelejowa Góra koło Chęcin, pow. Kielce, 26 V 1963, 1 ♂. (Ponadto 3 ♀♀, które mogą należeć do tego gatunku, ale także do *H. subconcolor* Wse.).

Znany z południowo-wschodniej Europy, na północny zachód po Czechosłowację i Bawarię. Z Polski wykazany z Krakowa i Grodkowic w okolicach Puszczy Niepołomickiej (Stebnicka, 1972).

Hyperaspis reppensis Hbst.

Wyżyna Małopolska: Góry Pieprzowe pod Sandomierzem, 22 VIII 1951, 1 ♂, 18 IV 1952, 1 ♀, 12 VIII 1953, 1 ♀.

W Polsce szeroko rozsiedlony lecz rzadki, występuje najczęściej na murawach o kserotermicznym charakterze.

Exochomus nigromaculatus Goeze (*E. flavipes* Thbg.)

Wyżyna Małopolska: Podgórki pod Krakowem, 18 VII 1954, 1 ok. na wschodnim, piaszczystym stoku; Grodzisko koło Ojcowa, 21 VIII 1968, ścianka wapienna z murawami i zaroślami kserotermicznymi, 1 ok.

Gatunek szeroko rozpowszechniony w Palearktyce, nie występuje w jej północnych częściach. Żyje na wrzosowiskach i na różnych gatunkach drzew. Rzadko spotykany. W Polsce znany z wielu okolic, lecz znajdowany sporadycznie i lokalnie.

Semiadalia undecimnotata Schneid.

Wyżyna Lubelska: Gródek koło Hrubieszowa, 21 VIII 1971, 1 ok. na *Cirsium* sp., leg. Z. Stebnicka.

Gatunek rozsiedlony w dzielnicy śródziemnomorskiej i w Europie środkowej (bez jej północnych części). W Polsce notowany z nielicznych stanowisk na Śląsku, z okolic Krakowa, Pińczowskiego, Sandomierskiego i z Bieszczadów. Dane Lentza (1879) z Wejherowa na Pomorzu nie zostały potwierdzone. Nie stwierdzony w Brandenburgii mimo obecności licznych i dobrze zbadanych terenów kserotermicznych, bardzo rozpowszechniony natomiast w Turyngii. Występuje na stanowiskach mniej lub więcej kserotermicznych, np. w Bieszczadach na nasłonecznionych miejscach o charakterze ruderalnym, zwykle na ostach i innych *Compositae*, także na *Umbelliferae*.

Calvia quinquedecimguttata F.

Wyżyna Małopolska: rezerwat „Złota Góra" koło Jaksic, pow. Miechów, 10 V 1955, 1 ok. na roślinach zielnych wśród ciepłolubnych zarośli.

Gatunek szeroko rozsiedlony w Palearktyce (bez jej północnych części), lecz uchodzący za bardzo rzadki. W Polsce w zasadzie w całym kraju (okolice Gdańska, Białowieża, Skierniewice, Śląsk, Dąbrowa Górnicza, okolice Krakowa i Przemyśla). Żyje na drzewach i krzewach liściastych.

Mordellidae

Prowadzone w latach powojennych badania K. Ermischa przyniosły zasadnicze zmiany w systematyce tej rodziny. Między innymi wymieniony badacz wyróżnił kilkadziesiąt nowych gatunków z samej tylko środkowej Europy. W wyniku tego dotychczasowe dane faunistyczne z Polski stały się praktycznie zupełnie nieaktualne, a oznaczenia wszystkich dawnych zbiorów winny ulec rewizji.

W niniejszej notatce podano kilkanaście mało znanych lub też nie wykazanych dotąd z Polski gatunków, przeważnie opisanych w ostatnich latach przez Ermischa. Uwzględniono tylko okazy zebrane do 1967 r. i oznaczone przez K. Ermischa, stąd też brak materiałów z niektórych terenów badanych w latach późniejszych, przede wszystkim z muraw kserotermicznych Jury Krakowskiej.

Mordellistena perparvula Erm.

Wyżyna Małopolska: Skorocice, pow. Busko, 23 VI 1959, 1 ok., 13 VI 1964, 3 ok.
Podlasie: Mielnik, pow. Siemiatycze, kserotermiczne zbocze wzgórza Uszeście, 6 VI 1963, 1 ok.

Gatunek znany na razie tylko z południowo-wschodnich części Europy środkowej: ze znanego stanowiska fauny kserotermofilnej Kyffhäuser w Turyngii, ze Skwierzyny w Ziemi Lubuskiej (1 ok., leg. Arnold: Ermisch, 1966) i z Węgier. Ponadto Horion (1971) wymienia ze znakiem zapytania Austrię i Czechosłowację.

Mordellistena connata Erm.

Wyżyna Małopolska: zbocza między Pińczowem a Skowronnem, 22 VI 1962, kilka okazów.
Pieniny: Cisowiec, 610 m, piarżyska i murawy na południowym stoku, 6 VI 1964, 1 ok.
Pogórze Bieszczadów: Łuczyce, pow. Przemyśl, 24 VI 1965, 2 ok.

Gatunek opisany przez Ermischa (1969 b) na podstawie wymienionych wyżej okazów ze zbocza koło wsi Skowronno (holotyp w zbiorze K. Ermischa). Ponadto cytowany autor wymienia pojedyncze stanowiska z Węgier, Albanii i Francji. Niewątpliwie szerzej rozmieszczony, lecz nie odróżniany od *M. parvula* Gyll., od którego różni się głównie budową aparatu kopulacyjnego samca.

Mordellistena kraatzi Emery

Wyżyna Lubelska: rezerwat „Czumów" koło Gródka, pow. Hrubieszów, 10 VII 1962, 1 ok.; Gródek, pow. Hrubieszów, zbocze z zespołem *Koelerieto-Festucetum sulcatae*, 7 VI 1963, 1 ok.

Pontomedyterrański, wybitnie ciepłolubny element naszej fauny. W Czechosłowacji i na Węgrzech rozpowszechniony, w NRF i NRD bardzo lokalny i rzadki, związany z siedliskiemi kserotermicznymi. Wymieniony ogólnie z Polski przez Horiona (1951), a następnie (Horion, 1971) z Polski zachodniej bez bliższych danych.

Mordellistena dvoraki Erm.

Wyżyna Małopolska: rezerwat „Biała Góra" koło wsi Uniejów—Rędziny, pow. Miechów, 9 VIII 1964, 1 ok.; Klonów, pow. Miechów, 25 V 1964, 2 ok., 14 VII 1965, 1 ok.; rezerwat „Wały" koło Racławic, pow. Miechów, 6 VIII 1965, 1 ok.; Góry Pieprzowe pod Sandomierzem, 1 VI 1967, 1 ok.; kserotermiczna ścianka „Zapust" koło Słupi Nowej w Górach Świętokrzyskich, 24 VI 1966, 3 ok.

Gatunek nowy dla fauny Polski, znany z Półwyspu Bałkańskiego, Węgier, pannońskiej strefy Austrii, Czech, Wirtembergii, Saksonii i Turyngii. Zwraca uwagę ograniczenie jego stanowisk w Polsce do Wyżyny Małopolskiej, co jednak może też polegać na przeoczeniu go na Wyżynie Lubelskiej.

Mordellistena micantoides Erm.

Wyżyna Małopolska: Podgórki pod Krakowem, wschodni stok, 18 VII 1954, 2 ok.; Lisiniec, pow. Miechów, 4 IX 1962, 1 ok.; rezerwat „Wały" koło Racławic, pow. Miechów, 3 IX 1954, 1 ok., 4 IX 1962, 1 ok.; zbocza między Pińczowem a Skowronnem, 28 VII 1964, 3 ok.; rezerwat „Grabowiec", pow. Pińczów, 28 VII 1964, 1 ok.; Krzyżanowice, pow. Pińczów, 6 VII 1953, 2 ok., 23 VIII 1967, 1 ok., Góry Pieprzowe pod Sandomierzem, 12 VIII 1953, 4 ok.; Dwikozy, pow. Sandomierz, 7 VII 1967, 2 ok.; Zelejowa Góra koło Chęcin, pow. Kielce, 3 IX 1965, 4 ok.

Wyżyna Lubelska: Kazimierz Dolny, Wzgórze Trzech Krzyży, 25 IX 1965, 1 ok.; rezerwat „Stawska Góra", pow. Chełm, 28 VIII 1964, 2 ok.; Gródek, pow. Hrubieszów, zbocze z panującą *Salvia nemorosa* L., 10 VII 1962, 1 ok.

Pieniny: Cisowiec, 610 m, piarżyska i murawy na południowym stoku, 7 IX 1967, 1 ok.

Obszar dolnej Wisły: rezerwat stepowy „Wzgórza Płutowskie", pow. Chełmno, 20 VIII 1965, 1 ok.; zbocze kserotermiczne koło wsi Borek, pow. Toruń, 18 VIII 1964, 10 ok.

Gatunek znany z Europy środkowej, na południu po północne Włochy i Bośnię, wykazany także z Ukrainy, zapewne pontyjski element naszej fauny. W Europie środkowej nie stwierdzony dotąd w jej północnych częściach, poza tym pospolity w kserotermicznych siedliskach na *Euphorbia cyparissias* L. Pojawia się późno, w badanych przeze mnie terenach od lipca do września. O jego występowaniu w Polsce brak było dotąd wiadomości poza ogólną wzmianką „Polska zachodnia" w katalogu Horiona (1971). Ermisch (1954) wymienia Sudety i Karkonosze, ale w rubryce ČSR.

Mordellistena pygmaeola Erm.

Wyżyna Małopolska: okolice Pińczowa (murawy kserotermiczne w rezerwacie „Grabowiec" lub w Krzyżanowicach), 23 V 1969, leg. L. Dieckmann, coll. K. Ermisch.

Rozsiedlony w Europie środkowej, na północ po Nadrenię, Hesję, Turyngię,

Brandenburgię, znany również z południowej Szwecji i Norwegii. Przez Horiona (1971) podany bez bliższych danych z zachodniej Polski. Ermisch (1963) wspomina ogólnie o występowaniu tego gatunku w Polsce.

Mordellistena purpureonigrans Erm.

Wyżyna Małopolska: Podgórki i Bielany pod Krakowem; rezerwat „Biała Góra" koło wsi Uniejów-Rędziny, rezerwat „Złota Góra" koło Jaksic, Biskupice, rezerwat „Sterczów-Ścianka" koło Marchocic, Klonów, rezerwat „Wały" koło Racławic — pow. Miechów; zbocza między Pińczowem a Skowronnem, rezerwat „Grabowiec", Krzyżanowice — pow. Pińczów; Chotel Czerwony i Skorocice — pow. Busko; Góry Pieprzowe i Dwikozy — pow. Sandomierz.

Wyżyna Lubelska: Kazimierz Dolny (Wzgórze Trzech Krzyży); rezerwat „Stawska Góra", pow. Chełm; Gródek koło Hrubieszowa (rezerwat „Czumów" i stok z zespołem *Koelerieto-Festucetum sulcatae*).

Pieniny: Długi Gronik na Krasie, 500—550 m, południowo-wschodni stok; Góra Zamkowa w Czorsztynie, 540 m, murawy naskalne.

Pogórze Bieszczadów: Łuczyce koło Przemyśla.

Kotlina Raciborska: rezerwat stepowy „Góra Gipsowa" koło Kietrza, pow. Głubczyce.

Obszar dolnej Wisły: rezerwat stepowy „Wzgórza Płutowskie", pow. Chełmno.

Zbierany od połowy maja do połowy sierpnia.

Jeden z najbardziej rozpowszechnionych i najliczniej występujących gatunków *Mordellidae* w badanych przeze mnie terenach kserotermicznych. Mimo to wymienione powyżej miejscowości są pierwszymi stwierdzonymi w Polsce stanowiskami tego gatunku. Dotychczas znam z Polski jedynie opatrzoną znakiem zapytania wzmiankę Horiona (1971) „Polska zachodnia". Znany z Europy środkowej i południowych części Europy północnej, a także z Bułgarii. W NRF i NRD stwierdzony dotąd jedynie w południowych i środkowych częściach tych krajów. Według Ermischa (1969 a) w środkowej Europie tu i ówdzie w ciepłych miejscach.

Mordellistena koelleri Erm.

Wyżyna Małopolska: rezerwat „Grabowiec", pow. Pińczów, 22 VI 1962, 3 ok.

Gatunek dotąd mało znany. Stwierdzony w Europie środkowej, na północ po Nadrenię, Turyngię, i Saksonię, wykazany również z Danii. Podobnie jak gatunek poprzedni, podany został w katalogu Horiona (1971) ogólnie z zachodniej Polski ze znakiem zapytania. Poza tym z Polski nie znany.

Mordellistena rufifrons Schilsky

Wyżyna Małopolska: kserotermiczna ścianka „Zapust" koło Słupi Nowej w Górach Świętokrzyskich, 24 VI 1966, 1 ok.

Gatunek ten przez wiele lat znany był tylko z Chorwacji, badania K. Ermischa wykazały jego obecność na znacznych obszarach południowej Palearktyki, od Japonii po Europę południowo-wschodnią i środkową. W Europie środkowej znany jednak dotąd tylko z nielicznych stanowisk, rozsiedlenie jego wymaga

dalszych badań. Ermisch (1969 a) podaje Turyngię i Wirtembergię jako jedyne dotąd w środkowej Europie miejsca występowania tego gatunku, Horion (1971) dorzuca w swym katalogu kilka innych, między innymi wymienia ogólnie zachodnią Polskę. Wzmianka ta oparta jest zapewne na nie opublikowanych materiałach uzyskanych od Ermischa, w literaturze nie udało mi się natrafić na bliższe dane.

Mordellistena pseudonana Erm.

Wyżyna Małopolska: rezerwat „Biała Góra" koło wsi Uniejów-Rędziny, pow. Miechów, południowy stok, 18 V 1966; Lisiniec, pow. Miechów, 16 VI 1953; rezerwat „Grabowiec", pow. Pińczów, 26 V 1953 i 22 VI 1962; Krzyżanowice, pow. Pińczów, 16 VI 1965; Skorocice, pow. Busko, 23 VI 1959; Chotel Czerwony, pow. Busko, 19 VI 1959 (wschodni rezerwat, leg. H. Franckiewicz); Góry Pieprzowe pod Sandomierzem, 1 VI 1967; Dwikozy, pow. Sandomierz, 31 V 1967.

Wyżyna Lubelska: Kazimierz Dolny, Wzgórze Trzech Krzyży, 15 VI 1962; rezerwat „Stawska Góra", pow. Chełm, 11 VII 1962; Gródek koło Hrubieszowa, zbocze z zespołem *Koelerieto-Festucetum sulcatae*, 7 VI 1963.

Pieniny: Pulsztyn, 570 m, piarżyska i murawy kserotermiczne na południowym stoku, 6 VI 1964.

Łowiony wszędzie w nielicznych egzemplarzach.

Gatunek południowo- i środkowoeuropejski, na północ dochodzi do północno-zachodniej NRF, Turyngii, Saksonii, południowej Polski. Z Polski podany z Góry na Śląsku (Ermisch, 1956). Występuje przede wszystkim w siedliskach kserotermicznych.

Mordellochroa tournieri Emery (*M. schusteri* Schilsky)

Wyżyna Małopolska: rezerwat „Biała Góra" koło wsi Uniejów-Rędziny, pow. Miechów, murawy przyleśne na południowo-zachodnim stoku, 18 VIII 1965, 1 ok.; rezerwat „Opalonki" na północ od Klonowa, pow. Miechów, 17 VIII 1967, 1 ok.

Obszar dolnej Wisły: zbocze kserotermiczne koło wsi Borek, pow. Toruń, 25 VI 1964, 1 ok., 18 VIII 1964, 2 ok.

Gatunek szeroko rozsiedlony od Władywostoku po Hiszpanię, na północ dochodzi do południowej Szwecji i Finlandii. W Europie środkowej nie stwierdzony jednak dotąd na całym obszarze, według obecnych danych (Horion, 1971) sięga na północ po południową NRF, Turyngię i Brandenburgię. Na ogół występuje rzadko i lokalnie, bardziej rozpowszechniony i liczny jest na stanowiskach kserotermicznych. Z Polski brak było dotąd pewnych danych, wymieniany ogólnie ze Śląska, a przez Horiona (1971) z Polski zachodniej ze znakiem zapytania (co zapewne opiera się na wzmiankach o występowaniu na Śląsku). Ermisch (1956) wymienia Cieszyn (w Czechosłowacji), co potwierdza dawniejsze dane.

Anaspis palpalis Gerh.

Kotlina Raciborska: rezerwat stepowy „Góra Gipsowa" koło Kietrza, pow. Głubczyce.

Wyżyna Małopolska: Podgórki koło Krakowa; Kamieńczyce, Klonów, Marchocice, rezerwat „Sterczów-Ścianka" koło Marchocic, rezerwat„ Wały" koło Racławic — pow. Miechów;

Skorocice, pow. Busko; Dwikozy, pow. Sandomierz; ścianka „Zapust" koło Słupi Nowej w Górach Świętokrzyskich.

Wyżyna Lubelska: Opoka Duża koło Annopola, pow. Kraśnik (na rumoszu wapiennym na *Gallium* sp.); Gródek koło Hrubieszowa.

Obszar dolnej Wisły: rezerwat stepowy „Wzgórza Płutowskie", pow. Chełmno.

Łowiony od końca maja do drugiej połowy sierpnia.

Gatunek subpontyjski, sięgający od Azji Mniejszej po Półwysep Bałkański, Włochy i południowe części Europy środkowej (na północ po Bawarię, obszar środkowej Łaby, Turyngię, Harz i Polskę). W Europie środkowej występuje tylko lokalnie. Opisany z Legnicy, ponadto w Polsce wykazany z kilku stanowisk na Śląsku i z Krakowa.

Lagriidae

Lagria atripes MULS.

Wyżyna Małopolska: rezerwat „Grabowiec", pow. Pińczów, 22 VI 1962, 1 ok. strzęsiony z ciepłolubnych zarośli.

Gatunek submedyterrański, występujący w XIX wieku bardzo lokalnie i sporadycznie w Europie środkowej. W ostatnich kilkudziesięciu latach zaobserwowano jego pojawienie się w wielu uprzednio dobrze zbadanych okolicach Europy środkowej, gdzie dawniej nie był łowiony; na zachodzie Europy ekspansja ta rozpoczęła się wcześniej. Jest gatunkiem ciepłolubnym, najczęściej spotykanym w biotopach kserotermicznych, na skrajach lasów, na roślinach zielnych i w zaroślach, często pod dębami. Kserotermiczny brzeg lasu w Grabowcu jest bardzo typowym dla tego gatunku biotopem.

W Polsce *L. atripes* MULS. jest gatunkiem bardzo mało znanym, wykazanym z trzech stanowisk na Śląsku, a ponadto z wzgórz z kserotermiczną roślinnością nad Odrą na południe od Szczecina (być może po stronie NRD). Na Wyżynie Małopolskiej jest zapewne przybyszem z zachodu.

Alleculidae

Isomira semiflava KÜST. (*I. arenaria* GERH.)

Pieniny: Długi Gronik na Krasie, 500—550 m, południowo-wschodni stok, 6 VI 1964, 3 ok.; Pieninki, 720—770 m, przyszczytowe południowe ścianki wapienne, 21 VI 1957, 1 ok.; Ostra Skała, 500 m, murawy i piarżyska na południowym stoku, 19 VI 1957, 1 ok.; Pulsztyn, 570 m, 6 VI 1964, na kwitnącym głogu, 2 ok.; Zamczysko, 600—630 m, 19 VI 1967, murawy na południowym stoku, 4 ok.; Góra Zamkowa w Czorsztynie, 540 m, murawy naskalne, 25 V 1961,, 1 ok.; 19 VI 1967, 1 ok. Dwa egzemplarze z Zamczyska zostały przekazane E. WEISEMU, który potwierdził oznaczenia.

Gatunek rozpowszechniony w niektórych częściach Europy południowej i środkowej; areał jego wymaga dokładniejszego zbadania, gdyż niektóre gatunki rodzaju *Isomira* MULS. były błędnie interpretowane. W Polsce znany był tylko z zachodniej części kraju: z dwóch stanowisk nad dolną Odrą (na

południe od Szczecina oraz rezerwat stepowy w Bielinku) i z wielu miejscowości na Dolnym Śląsku (jako *I. arenaria* GERH.). Stanowisko w Pieninach jest najdalej wysunięte na wschód, przynajmniej w środkowej Europie. Zamieszkuje głównie nasłonecznione zbocza, spotykany na różnych kwiatach i na krzewach. W kserotermicznych biotopach Pienin rozpowszechniony choć nieliczny, o wiele częściej spotykany niż pospolita na niżu *I. murina* L.

Isomira icteropa KÜST. (nec WAGNER, 1917)

Wyżyna Małopolska: Skałka koło Jerzmanowic (502 m), pow. Olkusz, 15 VI 1969, 1 ok., det. E. WEISE.

Gatunek nowy dla fauny Polski. Według E. WEISEGO (in litt.) był błędnie interpretowany przez WAGNERA (1917) i wszystkich późniejszych autorów; dane o nim (m. in. w Faunistyce HORIONA, 1956) odnoszą się do alpejskiego *I. hypocrita* MULS. Prawdziwa *I. icteropa* KÜST. jest gatunkiem dość szeroko rozsiedlonym, sięgającym od Hiszpanii po Półwysep Bałkański, Austrię i Węgry; w NRF dochodzi na północ aż do Holsztynu. W naszym kraju jest elementem zachodnim, w każdym razie stanowisko na Wyżynie Małopolskiej jest najdalej wysunięte na wschód spośród stanowisk znanych WEISEMU. Od *I. semiflava* KÜST. różni się ten gatunek przede wszystkim rzadszym i nieco innym punktowaniem przedplecza.

Tenebrionidae

Oodescelis polita STURM

Podlasie: Radomyśl, pow. Siedlce, 12 VII 1959, 1 ok., leg. C. ŚWIĘCICKI; 19 VII 1959, 1 ok. w piasku, leg. PARDUS.

Gatunek ponto-syberyjski, osiągający w Polsce, Słowacji i wschodniej Austrii zachodnią granicę swego występowania. Jest elementem kontynentalnym, kserofilnym, w Austrii wschodniej zbierany był na stepach trawiastych. W Polsce występuje bardzo sporadycznie, w XIX w. podawany z okolic Bydgoszczy, znany także z Wielkopolski, Rytwian w Kieleckiem i okolic Przemyśla.

Chrysomelidae

Cryptocephalus cordiger L.

Wyżyna Małopolska: Zelejowa Góra koło Chęcin, pow. Kielce, 26 V 1963, 1 ok. strzęsiony z kserotermicznych zarośli.

Gatunek palearktyczny, w Europie środkowej rzadko jednak dochodzący do jej północnych części. W Polsce znany z dość licznych stanowisk na Śląsku, z Rogowa koło Łodzi i z okolic Warszawy, łowiony w pojedynczych okazach. W XIX w. podawany był z okolic Rzeszowa i z b. Prus.

Cryptocephalus quinquepunctatus SCOP. (*C. signatus* LAICH.)

Pieniny: Góra Goła, 580—630 m, piarżyska na południowym stoku, 24 V 1958, 1 ok.; południowe zbocza pod Nową Górą z zaroślami i młodnikiem, ok. 800 m, 23 VI 1958, leg. J. ŚWIECIMSKI, 1 ok.

Zamieszkuje głównie góry Europy środkowej, znany też z przedgórza Kaukazu. W Polsce bardzo rzadki, wykazany z kilku stanowisk na Śląsku, ponadto w XIX w. z okolic Żywca i z Babiej Góry. Dane OSTERLOFFA (1884) z okolic Tarczyna na Mazowszu wymagają potwierdzenia.

Cryptocephalus virens SUFFR.

Wyżyna Małopolska: rezerwat „Wały" koło Racławic, pow. Miechów, 16 VI 1954, 3 ok. na kwiatach *Compositae*, 10 VII 1964, 1 ok., 8 VI 1965, 1 ok.; zbocza między Pińczowem a Skowronnem, 25 V 1963, 1 ok.; rezerwat „Grabowiec", pow. Pińczów, 26 V 1953, 2 ok.; Dwikozy, pow. Sandomierz, 7 VII 1967, 3 ok.

Wyżyna Lubelska: Tarnogóra, pow. Krasnystaw, 8 VI 1971, 1 ok., leg. B. PETRYSZAK.

Oznaczenia okazów z rez. „Wały", Skowronna i Dwikoz sprawdził A. WARCHAŁOWSKI.

Gatunek o wschodnim charakterze, sięgający na północny zachód po Podole, południowo-wschodnią Polskę, południową Słowację, Austrię i Bawarię. W europejskiej części ZSRR zamieszkuje strefę stepową. W Polsce mało znany, a dotychczasowe dane z okolic Warszawy (TENENBAUM, 1923) i okolic Żywca (WACHTL, 1870) są wątpliwe, tym bardziej, że gatunek ten łatwo jest pomylić z bardzo podobnym a o wiele bardziej rozpowszechnionym *C. violaceus* LAICH. Od wspomnianego gatunku różni się *C. virens* SUFFR. delikatniej punktowanym, w środku prawie gładkim przedpleczem i przede wszystkim prawie nie owłosionym czołem, które u *C. violaceus* LAICH. pokryte jest gęsto włosami. Ponadto istnieją wyraźne różnice w budowie narządów kopulacyjnych samców. W Polsce jest *C. virens* SUFFR. niewątpliwie związany z siedliskami kserotermicznymi.

Cryptocephalus quadriguttatus RICHT.

Wyżyna Małopolska: kserotermiczne murawy przyleśne koło wsi Dosłońce, pow. Miechów, 6 VIII 1965, 1 ok.

Gatunek subpontyjski, dochodzący na zachód po Bawarię. W europejskiej części ZSRR sięga aż po południowe regiony strefy lasów. Na Podolu dość rozpowszechniony, w Polsce spotykany bardzo sporadycznie (Polichno koło Pińczowa, Hulina w Pieninach, Winna Góra w Przemyślu, Janów na Roztoczu). Biologia nie znana.

Chrysomela lurida L.

Wyżyna Małopolska: Klonów, pow. Miechów, 2 V 1966, 1 ok. wysiany ze ściółki; Góry Pieprzowe pod Sandomierzem, 22 III 1953, 1 ok.

Wyżyna Lubelska: Gródek koło Hrubieszowa, u stóp stoku z panującą *Salvia nemorosa* L., 5 V 1965, 1 ok.

Gatunek rozsiedlony we wschodniej i południowo-wschodniej Europie, lecz sięgający również daleko do Europy zachodniej, przy czym występują duże luki w areale. W Polsce podany z kilku stanowisk w zachodniej części kraju (po Gdańsk, Wielkopolskę, okolice Częstochowy i Krakowa), lecz niewątpliwie szerzej rozsiedlony.

Aphthona czwalinai WSE.

Wyżyna Małopolska: Lisiniec, pow. Miechów, 11 VI 1957, 1 ok.; Gorzyczany, pow. Sandomierz, 28 V 1971, 3 ok.

Gatunek rozprzestrzeniony od Azji wschodniej po Europę wschodnią, na zachód dochodzi do Pomorza wschodniego, Brandenburgii, Śląska, Czech i Austrii Dolnej. W Polsce łowiony bardzo rzadko i w pojedynczych okazach, w przeciwieństwie do większości gatunków z rodzaju *Aphthona* CHEVR., występujących często w znacznej liczebności. Wykazany ze Śląska, okolic Gdańska, Płocka, Warszawy i Kielc. Podawany z *Euphorbia esula* L.

Aphthona herbigrada CURT.

Wyżyna Małopolska: rezerwat „Biała Góra“ koło wsi Uniejów-Rędziny. pow. Miechów, przyleśne murawy kserotermiczne na południowo-zachodnim stoku, 18 VIII 1965, 2 ok.

Znany z kserotermicznych stanowisk w okolicach Kłodzka i z rezerwatu „Grabowiec“ w powiecie pińczowskim. Bliższe dane dotyczące tego gatunku zawarte są w jednej z poprzednich prac (SZYMCZAKOWSKI, 1965).

Longitarsus nigrofasciatus GOEZE

Pieniny: Cisowiec, 610 m, murawy i piarżyska na południowym stoku, 6 VI 1964, 1 ok., det. A. WARCHAŁOWSKI.

Gatunek o rozsiedleniu zbliżonym do pontomedyterrańskiego, sięgający od Wysp Kanaryjskich po Turkiestan; na północ dochodzi do Anglii, Nadrenii, południowego Hannoveru, Turyngii, Saksonii, południowej Polski, stepowej i leśno-stepowej strefy europejskiej części ZSRR. Żyje na gatunkach z rodzaju *Verbascum* L. i *Scrophularia* L. W Polsce bardzo rzadko łowiony, wykazany z Legnicy (lecz w ostatnich kilkudziesięciu latach na Śląsku nie znaleziony), z okolic Zamościa, nieco liczniej zbierany przez MAZUROWĄ (1951) w Krakowie: w Ogrodzie Botanicznym i na wapiennych wzgórzach na przedmieściach. PALIJ (1960) podaje go z ukraińskich Karpat i ich pogórza.

Longitarsus nanus FOUDR.

Wyżyna Małopolska: Rzerzuśnia, pow. Miechów, 9 VIII 1967, 10 ok. na południowych zboczach kredowych poprzerzynanych płytkimi rynnami erozyjnymi. Oznaczenie sprawdził A. WARCHAŁOWSKI.

Gatunek submedyterrański, rozsiedlony od Algierii po południe stepowej strefy europejskiej części ZSRR; północna granica jego zasięgu przebiega przez Belgię, Nadrenię, Turyngię, obszar środkowej Łaby, Podole. Z Polski brak było dotąd pewnych danych. Kilka stanowisk śląskich podanych przez GERHARDTA (1891) nie zostało powtórzonych ani w późniejszym wydaniu jego katalogu (GERHARDT, 1910), ani w spisie chrząszczy HORIONA (1951); WARCHAŁOWSKI (1960) przypuszcza, że polegały one na błędnym oznaczeniu. Również MOHR (1962) nie zna żadnych stanowisk śląskich. Występowanie tego gatunku w okolicach Warszawy (skąd został podany w katalogu ŁOMNISKIEGO, 1913) jest bardzo wątpliwe i zostało zakwestionowane przez KUNTZEGO (1930) i KUNTZEGO i NOSKIEWICZA (1938).

L. nanus FOUDR. jest gatunkiem wybitnie termofilnym, zbieranym na suchych nasłonecznionych zboczach, na Podolu głównie na ściankach jaru Dniestru o rzadkiej roślinności; podobny charakter ma też stanowisko koło Rzerzuśni. Jako rośliny żywicielskie wymieniane są *Teucrium chamaedrys* L. i *Stachys recta* L.

Longitarsus longipennis KUTSCH.

Kotlina Raciborska: rezerwat stepowy „Góra Gipsowa“ koło Kietrza, pow. Głubczyce, 28 VI 1963, 1 ok. (det. A. WARCHAŁOWSKI).

Pontyjski element naszej fauny, w Polsce znany z bardzo niewielu stanowisk (SZYMCZAKOWSKI, 1960). Na Śląsku wykazany w XIX w. z Karkonoszy (WEISE, 1893), 1 okaz śląski bez bliższej lokalizacji został znaleziony przez GERHARDTA (1910), 1 okaz w Głuszycy w pow. wałbrzyskim przez WARCHAŁOWSKIEGO (1960).

Longitarsus scutellaris REY

Pieniny: wąwóz Homole w Małych Pieninach, piargi na wschodnim stoku, 14 VIII 1958, 1 ok. (det. A. WARCHAŁOWSKI).

Rozsiedlenie tego bardzo rzadko zbieranego gatunku nie jest wystarczająco zbadane. Wykazany z Francji, Włoch, południowych części Europy środkowej (nieliczne stanowiska, najczęściej w górzystych okolicach), Rumunii i Azji wschodniej (Chabarowsk). W Polsce wykazany tylko z Karkonoszy (WEISE, 1888) i później ogólnie ze Śląska. W nowszych czasach nie był na Śląsku łowiony. Dalej na wschód stwierdzony dopiero na Ukrainie (Karpaty i ich pogórze: PALIJ, 1960). Biologia nie znana.

Longitarsus obliteratus ROSH.

Bieszczady: Studenne koło Terki, ok. 600 m, 26 VII 1971, 2 ok., leg. M. KOSIOR, 28 VIII 1971, 11 ok., leg. A. KOSIOR.

Gatunek zbierany na niemal wszystkich stanowiskach kserotermicznych ba-

danych przeze mnie (Szymczakowski, 1960, 1965). Z polskiej części Karpat znany był jednak dotąd tylko z nasłonecznionych zboczy w Pieninach, gdzie jest bardzo rozpowszechniony.

Argopus ahrensi Germ.

Wyżyna Małopolska: Dwikozy, pow. Sandomierz, 7 VII 1967, 2 ok.

Gatunek termofilny o charakterze rozsiedlenia zbliżonym do subpontyjskiego. Żyje monogamicznie na *Clematis recta* L. W ostatnich 100 latach zaznacza się wyraźne cofanie się północnych i północno-zachodnich granic jego zasięgu; niemal wszystkie dane z NRF (gdzie sięgał niegdyś aż po okolice Hamburga) pochodzą z XIX w. (Horion, 1962, Freude, 1962). Podobną tendencję, choć nie tak silną, wykazuje również jego roślina żywicielska. Także w Polsce obserwuje się zmniejszenie się areału tego gatunku, który dawniej występował na Pojezierzu Mazurskim (Olsztyn i Ełk: Lentz, 1879), ale od tego czasu nie był tam więcej łowiony. *Clematis recta* L. występowała dawniej na północny Polski (według Szafera, Kulczyńskiego i Pawłowskiego, 1953, w okolicy Torunia), obecnie tylko na niżu południowej Polski.

Oprócz wymienionych miejscowości na północy kraju, podawano *A. ahrensi* Germ. ze Śląska, Zakopanego i okolic Przemyśla. Ze stanowisk tych bardzo wątpliwe jest Zakopane, podane przez Osterloffa (1884); być może zaszła tu pomyłka w oznaczeniu (w górach częste są podobne pokrojowo gatunki z rodzaju *Sphaeroderma* Steph.). Dane ze Śląska są bardzo nieliczne i również stare (Wrocław, okolice Prudnika, Cieszyn). W nowszych czasach gatunek ten łowiony był jedynie na Zamojszczyźnie (Tenenbaum, 1913, 2 stanowiska) oraz w okolicach Przemyśla (Trella, 1930 b, 3 okazy).

Cassida atrata F.

Wyżyna Małopolska: rezerwat stepowy „Wały“ koło Racławic, pow. Miechów, 8 VI 1965, 1 ok.

Bieszczady: Studenne koło Terki, ok. 600 m, 26 VII 1971, 1 ok., leg. M. Kosior.

Również i ten subpontyjski gatunek wykazuje tendencję do cofania swego zasięgu. Dane o jego występowaniu i zmianach areału zawarte są w publikacjach Szymczakowskiego (1960) i Węgrzeckiego (1963). W Polsce łowiony bardzo rzadko, w ostatnich 50 latach tylko na kserotermicznych stanowiskach pod Krakowem (gdzie zdaje się obecnie wyginął), Pińczowem, w Górach Pieprzowych i na Winnej Górze pod Przemyślem. Szczególnie interesujące jest znalezienie tego gatunku w Bieszczadach. Żyje według dawnej literatury na gatunkach rodzaju *Salvia* L. Hodowany przez kilka tygodni okaz ze Studennego nie przyjmował jednak liści szałwii ani pokrewnych roślin wargowych, jak *Thymus* sp., żerował natomiast na liściach występującego na Studennem chabru *Centaurea jacea* L.

Polska Akademia Nauk,
Zakład Zoologii Systematycznej i Doświadczalnej
31-016 Kraków, ul. Sławkowska 17

PIŚMIENNICTWO

CMOLUCH Z. 1963. Badania nad fauną ryjkowców (*Coleoptera, Curculionidae*) roślinnych zespołów kserotermicznych południowo-wschodniej części Wyżyny Lubelskiej. Ann. UMCS, C, Lublin, **17:** 1—75, 21 fig.

CMOLUCH Z. 1971. Studien über Rüsselkäfer (*Coleoptera, Curculionidae*) xerothermer Pflanzenassoziationen der Lubliner Hochebene. Acta Zool. Cracov., Kraków, **16** (2): 29—216, 37 fig.

ERMISCH K. 1954. *Mordellistena*-Studien I. *Mordellistena micans* GERMAR und die *micans* der Autoren (25. Beitrag zur Kenntnis der Mordelliden). Beitr. Ent., Berlin, **4** (2): 173—180, 5 fig.

ERMISCH K. 1956. Faunistik der mitteleuropäischen Käfer. *Mordellidae*. (31. Beitrag zur Kenntnis der Mordelliden). W: Ent. Arb. Mus. FREY München, Sonderband: A. HORION, Faunistik der mitteleuropäischen Käfer. V. Band: *Heteromera*. Tutzing, pp. 269—321, 6 tabl.

ERMISCH K. 1963. Neue Mordelliden (*Heteromera, Mordellidae*) aus Deutschland und Nachträge zur Faunistik der mitteleuropäischen Mordelliden. 34. Beitrag zur Kenntnis der Mordelliden. Ent. Bl., Krefeld, **59** (1): 1—36, 14 fig.

ERMISCH K. 1966. Neue westpaläarktische *Mordellistena*-Arten (*Coleoptera —Heteromera— Mordellidae*). 48. Beitrag zur Kenntnis der Mordelliden. Ent. Bl., Krefeld, **62** (1): 30—39, 6 fig.

ERMISCH K. 1969 a. 79. Familie: *Mordellidae*. W: H. FREUDE, K. W. HARDE, G. A. LOHSE, Die Käfer Mitteleuropas. Bd. 8, *Teredilia, Heteromera, Lamellicornia*. Krefeld, pp. 160—196.

ERMISCH K. 1969 b. Neue Mordelliden aus Europa, Nordafrika und dem Nahen Osten (*Coleoptera, Mordellidae*). 59. Beitrag zur Kenntnis der Mordelliden. Ent. Bl., Krefeld, **65** (2): 104—115, 8 fig.

FREUDE H. 1962. Zum Wiederfund von *Argopus ahrensi* GERM. in Südbayern (Beitrag zur Biologie). Nachr. bl. Bayer. Ent., München, **11** (1): 5—8, 4 fig.

FÜRSCH H. 1967. 62. Familie: *Coccinellidae* (Marienkäfer). W: H. FREUDE, K. W. HARDE, G. A. LOHSE. Die Käfer Mitteleuropas. Bd. 7, *Clavicornia*. Krefeld, pp. 227—278.

GERHARDT J. 1891. Fortsetzung und Schluss des K. LETZNERSCHEN Verzeichnisses der Käfer Schlesiens. Z. Ent., Breslau, N. F., **16:** 349—433.

GERHARDT J. 1910. Verzeichnis der Käfer Schlesiens preussischen und österreichischen Anteils, geordnet nach dem Catalogus coleopterorum Europae vom Jahre 1906. Dritte, neubearbeitete Auflage, Berlin, XVI + 431 pp.

GÜNTHER V. 1959. Vertreter des Tribus *Hyperaspini (Col., Coccinellidae)* aus der Tschechoslovakei. Čas. Čsl. Spol. Ent., Praha, **56:** 255—264, 14 fig.

HORION A. 1951. Verzeichnis der Käfer Mitteleuropas (Deutschland, Österreich, Tschechoslovakei) mit kurzen faunistischen Angaben. 1—2. Stuttgart, X + 536 pp.

HORION A. 1953. Faunistik der mitteleuropäischen Käfer. Bd. III: *Malacodermata, Sternoxia (Elateridae* bis *Throscidae)*. Ent. Arb. Mus. Frey München, Sonderband, XVIII + 340 pp.

HORION A. 1960 a. Faunistik der mitteleuropäischen Käfer. Bd. VII: *Clavicornia* 1 Teil *(Sphaeritidae* bis *Phalacridae)*. Überlingen-Bodensee, VIII + 346 pp.

HORION A. 1960 b. Koleopterologische Neumeldungen für Deutschland IV. Reihe (7. Nachtrag zum „Verzeichnis der mitteleuropäischen Käfer"). Mitt. Münch. Ent. Ges., München, **50:** 119—162.

HORION A. 1962. Beitrag zur Faunistik des *Argopus ahrensi* GERM. *(Col.: Chrysomelidae-Halticinae)*. Nachr. bl. Bayer. Ent., München, **11** (1): 1—4, 1 fig.

HORION A. 1963. Faunistik der mitteleuropäischen Käfer. Bd. IX: *Staphylinidae* 1. Teil *Micropeplinae* bis *Euaesthetinae*. Überlingen-Bodensee, XII + 412 pp.

HORION A. 1965. Faunistik der mitteleuropäischen Käfer. Bd. X: *Staphylinidae* 2. Teil *Paederinae* bis *Staphylininae*. Überlingen-Bodensee, XV + 335 pp., 27 fig.

HORION A. 1971. Familie *Mordellidae*. Kurze faunistische Zusammenstellung der mitteleuropäischen Arten. Ent. Bl., Krefeld, **67** (3): 137—146.

KULT K. 1949. *Amara Pulpáni* sp. n. and new subspecies of *Pterostichus* from Czechoslovakia. Ent. Listy, Brno, **12:** 77—88, 2 fig.

KUNTZE R. 1930. Drugi przyczynek do znajomości fauny Halticinów *(Coleoptera)* Polski. Pol. Pismo Ent., Lwów, **9:** 40—64, tabl. 2, 2 fig.

KUNTZE R. i J. NOSKIEWICZ. 1938. Zarys zoogeografii polskiego Podola. Pr. Nauk. Tow. Nauk. we Lwowie, Lwów, II, **4**, VII + 538 pp., 65 fig.

LENTZ [F. L.]. 1879. Catalog der Preussischen Käfer neu bearbeitet. Beitr. Naturk. Preuss., Königsberg, **4**, II + 64 pp.

ŁOMNICKI [A.] M. 1913. Wykaz chrząszczów czyli Tęgopokrywych *(Coleoptera)* ziem polskich. (Catalogus coleopterorum Poloniae). Kosmos, Lwów, **38:** 21—155.

MAZUROWA G. 1951. Wykaz Halticinów okolic Krakowa. Pol. Pismo Ent., Wrocław, **20** (1950): 102—117.

MOHR K. -H. 1962. Bestimmungstabelle und Faunistik der mitteleuropäischen *Longitarsus*-Arten. Ent. Bl., Krefeld, **58** (2): 55—118, 65 fig.

MROCZKOWSKI M. 1971. *Silphidae, Byrrhidae* i *Dermestidae (Coleoptera)* Bieszczadów. Fragm. Faun., Warszawa, **17** (9): 213—220.

OSTERLOFF F. 1884. O chrząszczach krajowych. Dalszy ciąg. Pam. Fizyjogr., Warszawa, **4:** 325—356.

PALIJ V. F. 1960. Ekoloho-faunistyčni kompleksy zemljanych blišok *(Coleoptera, Chrysomelidae, Halticinae)* ukraïns'kych Karpat i Prykarpattja. Nauk. Zap. Nauk.-Pryr. Muz., Kyïv, **8:** 57—69.

PAWŁOWSKI J. i A. SZUJECKI. 1966. Nowe dla Babiej Góry gatunki chrząszczy *(Coleoptera)* II, *Staphylinidae*. Fragm. Faun., Warszawa, **12** (22): 373—384, 1 fig.

PRÜFFER K. 1958. Żerowanie słodyszków (*Meligethes* sp.) w kwiatach różnych gatunków roślin. Stud. Soc. Sci. Tor., E, Toruń, **4** (7): 141—188.

SMETANA A. 1958. Drabčíkovíti — *Staphylinidae*, I. *Staphylininae* (Řád: Brouci — *Coleoptera*). W: Fauna ČSR, Praha, **12**, 437 pp., 324 fig.

SPORNRAFT K. 1967. 50. Familie: *Nitidulidae*. W: H. FREUDE, K. W. HARDE, G. A. LOHSE, Die Käfer Mitteleuropas. Bd. 7, *Clavicornia*. Krefeld, pp. 20—76.

STEBNICKA Z. 1972. *Coccinellidae (Coleoptera)* okolic Krakowa. Acta Zool. Cracov., Kraków, **17** (1): 1—36, 12 fig.

SZAFER W., S. KULCZYŃSKI, B. PAWŁOWSKI. 1953. Rośliny Polskie. PWN, Warszawa, XXVIII + 1020 pp., 500 fig.

SZYMCZAKOWSKI W. 1960. Materiały do poznania kserotermofilnej fauny chrząszczy Wyżyny Małopolskiej. Pol. Pismo Ent., Wrocław, **30** (14): 173—242.

SZYMCZAKOWSKI W. 1965. Materiały do poznania chrząszczy *(Coleoptera)* siedlisk kserotermicznych Polski. Pol. Pismo Ent., Wrocław, **35** (5): 225—257.

TENENBAUM Sz. 1913. Chrząszcze *(Coleoptera)* zebrane w Ordynacyi Zamojskiej. Pam. Fizyogr., Warszawa, **21:** 1—72.

TENENBAUM Sz. 1923. Przybytki do fauny chrząszczów Polski od roku 1913. Rozpr. Wiad. Muz. Dzieduszyckich, Lwów, **7—8:** 136—186.

TRELLA T. 1930 a. Chrząszcze Przemyśla i okolicy. *Staphylinidae, Pselaphidae, Clavigeridae.* Pol. Pismo Ent., Lwów, **8:** 75—88.

TRELLA T. 1930 b. Wykaz chrząszczów okolic Przemyśla. Uzupełnienia do dotychczasowych wykazów oraz rodzina *Chrysomelidae*. Pol. Pismo Ent., Lwów, **9:** 186—200, tabl. 3.

WACHTL F. Spis chrząszczów z dorzecza Soły i Koszarawy. Spraw. Kom. Fizyogr., Kraków, **4:** 246—262.

WAGNER H. 1917. Ueber *Isomira semiflava* KÜST. und *icteropa* KÜST. *(Col.)*. Ent. Mitt., Berlin-Dahlem, **6:** 341—346.

WARCHAŁOWSKI A. 1960. Der heutige *Longitarsus* LATR. — Faunastand Schlesiens *(Coleoptera, Chrysomelidae)*. Pol. Pismo Ent., Wrocław, **30** (8): 109—131, 3 fig.

WEISE J. 1888. *Chrysomelidae*, Lief. V. W: Naturgeschichte der Insecten Deutschlands, *Coleoptera*, 6, 5. Berlin, pp. 769--960.

WEISE J. 1893. *Chrysomelidae*, Lief. VI. W: Naturgeschichte der Insecten Deutschlands, *Coleoptera*, 6, 6. Brelin, pp. 961—1161.

WĘGRZECKI M. 1963. Materiały do poznania rodziny *Chrysomelidae (Coleoptera)*. Fragm. Faun., Warszawa, **11** (1): 1—19.

WITKOWSKI Z. 1970. O kilku gatunkach ryjkowców *(Coleoptera, Curculionidae)* żebranych w Bieszczadach. Przegl. Zool., Wrocław, **14** (3): 289—291.

WITTMER W. 1970. Zur Kenntnis der Gattung *Malthodes* KIES. *(Col., Cantharidae)* (48. Beitrag zur Kenntnis der palaearktischen *Cantharidae*). Ent. Arb. Mus. FREY, München, **21**: 13—107, 224 fig.

ZUSAMMENFASSUNG

Der vorliegende Beitrag ist eine Fortsetzung der in Jahren 1960 und 1965 veröffentlichten faunistischen Notizen über die Käferfauna der xerothermen Biotopen Polens.

Abkürzungen: KH = Kleinpolnische Hochebene; LH = Lubliner Hochebene.

Carabidae. Harpalus roubali SCHAUB. KH: Umg. Miechów, Pińczów, Sandomierz; LH: Umg. Hrubieszów; Karpaten-Vorgebirge: Umg. Przemyśl. Bekannt aus Südpolen, vorwiegend in xerothermen Biotopen. *Amara strenua* ZIMM. KH: Umg. Miechów. Westeuropäisches Element, östlich bis Masuren, Umg. Warschau. *Amara pulpani* KULT. KH: Umg. Krakau. Neu für Polen, die Angeben für Dalizien betreffen die Westukraine.

Hydrophilidae. Sphaeridium substriatum FALD. KH: Umg. Krakau, Miechów, Pińczów, Sandomierz; LH: Umg. Hrubieszów; Karpaten-Vorgebirge: Umg. Przemyśl. Bisher aus Polen von Schlesien, Umg. Poznań und Przemyśl bekannt, manche von diesen Angaben bedürfen eine Nachprüfung.

Histeridae. Atholus praetermissus PEYER. KH: Umg. Pińczów. Wohl neu für Polen. Halophile Art; in unmittelbarer Nachbarschaft befinden sind Gipsgebiete, die eine Anzahl von Halophyten beherbergen.

Catopidae. Nargus brunneus STURM. KH: xerotherme Kalkgebiete bei Krakau. Bekannt von Bielinek a. d. Oder und Krakau, vor mehr als 100 Jahren aus 2 Fundstellen in Schlesien gemeldet.

Pselaphidae. Trimium carpathicum SAULCY. KH: Umg. Miechów, aus Moos und Laub im xerothermen Gebüsch. Montanes Element, bewohnt die Sudeten und Karpaten und deren Vorgebirge.

Staphylinidae. Oxytelus saulcyi PAND. KH: Umg. Miechów. Westliches Element, bisher nur aus Schlesien bekannt (Meldungen aus Nord-Polen zweifelhaft). *Oxytelus bernhaueri* GANGLB. LH: Umg. Hrubieszów, an einem xerothermen Hang mit zahlreichen Zieselbauten. Bisher bekannt aus dem pannonischen Raum. Neu für Polen. *Bledius atricapillus* GERM. LH: Umg.

Hrubieszów. Erster sicherer polnischer Fund. Angaben im Łomnicki's Katalog (1913) betreffen teils *B. nanus* Er., teils Exemplare aus der Westukraine. *Medon piceus* Kr. KH: Umg. Krakau. Subatlantische Art, die bisher in Polen nur an zwei Lokalitäten in Niederschlesien festgestellt wurde. *Gabrius piliger* Muls. & Rey. KH: Umg. Miechów. Neu für Polen. *Quedius ochropterus* Er. KH: Kalkhügel nördl. von Krakau. Montane Art, aber in Polen bisher nur in den Sudeten und dem Vorgebirge der Karpaten (Umg. Przemyśl) festgestellt. Die Angaben aus echten Karpaten sind auf *Q. obscuripennis* Bernh. zu beziehen. *Mycetoporus mulsanti* Ganglb. KH: Umg. Miechów und Busko. Eine boreo-disjunkt-montane Art, bei uns aus wenigen Ortschaften bekannt (vorwiegend aus Nord- und Südpolen). *Mycetoporus ambiguus* Luze. KH: Umg. Sandomierz; LH: Umg. Chełm. Bisher in Polen nur aus Schlesien und der Umg. Łódź bekannt. *Brachida exigua* Heer. KH: Umg. Krakau und Busko. Thermophile Art, gemeldet von Bielinek a. d. Oder, Schlesien und der Umg. Przemyśl.

Silphidae. Silpha (Ablattaria) laevigata F. LH: Umg. Zamość. In Polen sehr selten, in wenigen Stücken bei Cieszyn, Krakau und im XIX. Jh. bei Warschau gefunden.

Cantharidae. Rhagonycha nigripes Redtb. Unt. Weichsel: Umg. Włocławek; Nordostpolen: Umg. Siemiatycze in Podlachien. Montane Art, ausnahmsweise auch in den Tiefebenen. In Polen aus den Sudeten, Westbeskiden und der Tatra bekannt. *Malthinus glabellus* Kiesw. KH: Umg. Miechów und Łysa-Góra-Geb.; Westkarpaten: xerotherme Kalkhänge im Pieniny-Geb. In Polen nur aus Legnica in Schlesien (1 Ex. im XIX. Jh.), der Umg. Warschau und der Umg. Przemyśl gemeldet. *Malthodes europaeus* Wittm. KH: Umg. Sandomierz; LH: Kazimierz b. Puławy; unt. Weichsel: Umg. Włocławek. Im xerothermen Gebüsch. Angegeben von Krakau.

Malachiidae. Attalus analis Panz. Westkarpaten: xerotherme Kalkhänge in Pieniny. Südosteuropäische Art, hauptsächlich in Gebirgsgegenden. In Polen bekannt aus Schlesien, der Umg. Krakau und der Umg. Przemyśl.

Elateridae. Cardiophorus rupifes Goeze. KH: Umg. Pińczów und Sandomierz; LH: Umg. Krasnystaw; unt. Weichsel: Umg. Chełmno. In Südpolen verbreitet, bes. an Wärmestellen. Bemerkenswert ist der Fund im Gebiet der unteren Weichsel. *Cardiophorus rubripes* Germ. KH: Umg. Pińczów und Sandomierz; LH: Umg. Krasnystaw und Hrubieszów. Subpontische Art, in Südpolen in xerothermen Biotopen orts- und zeitweise ziemlich zahlreich.

Buprestidae. Coraebus sinuatus Creutz. KH: Umg. Krakau (an *Helianthemum*), Pińczów und Busko. Von Schlesien aus zahlreichen Fundorten, sonst aus einigen Lokalitäten in Südpolen und von Bielinek a. d. Oder bekannt. *Trachys nanus* Hbst. KH: weitere Funde in der Umg. Krakau und Miechów. Bei uns kommt er sehr lokal vor, obwohl oft in grosser Anzahl.

Helodidae. Cyphon phragmiteticola Nyh. KH: Umg. Busko, an *Crataegus*; LH: Umg. Hrubieszów. Bisher bei uns nur aus Koszalin in Pommern und Krakau nachgewiesen, sicher weiter verbreitet.

Dermestidae. *Anthrenus polonicus* MROCZ. LH: Umg. Krasnystaw. Osteuropäische Art, in Polen westlich ungefähr bis zur Linie Słupsk-Racibórz.

Nitidulidae. *Brachypterum fulvipes* ER. KH: Umg. Miechów, Pińczów und Sandomierz. Bisher sind nur Funde aus Białowieża, der Umg. Zamość und der Umg. Przemyśl bekannt. Fraglich: Wrocław. *Meligethes brevis* STURM. Nordostpolen: Umg. Siemiatycze in Podlachien. Erst in den letzten Jahren in Polen festgestellt (Bot. Garten in Bydgoszcz). *Meligethes corvinus* ER. Łysa-Góra-Geb. In Polen im allg. sporadisch und selten. *Meligethes brachialis* ER. KH (zahlreiche Funde), LH, Podlachien, unt. Weichsel, Pieniny. Bisher fast nur aus wenigen Fundstellen in Südpolen gemeldet (ausserdem 1 Ex. aus Toruń angegeben). *Meligethes planiusculus* HEER. Schlesien: Umg. Racibórz; KH: Umg. Miechów ung Pińczów; Westkarpaten: Pieniny, xerotherme Kalkhänge. Thermophile Art, in Polen ziemlich weit verbreitet, aber ausserhalb Schlesiens nur sehr sporadische Funde; aus Mittel- und Nordpolen nur 1 Ex. aus Toruń und ein alter Fund bei Warschau. *Meligethes assimilis* STURM. Schlesien: Umg. Racibórz; KH (zahlreiche Funde), LH, Umg. Przemyśl, unt. Weischel. Bei uns bisher aus Schlesien, Bielinek a. d. Oder und Zentralpolen bekannt. *Meligethes bidentatus* BRIS. KH: Umg. Miechów; LH: Kazimierz bei Puławy. Bekannt aus Schlesien, Częstochowa und der Umg. Piotrków in Mittelpolen. *Meligethes acicularis* BRIS. KH: zahlreiche Funde; LH: Umg. Hrubieszów. Südliche, thermophile Art, eine der Charakterarten der xerothermen Rasen des südpolnischen Hochlands. Neu für Polen.

Cryptophagidae. *Telmatophilus brevicollis* AUBÉ. KH: Umg. Busko. Bisher aus Schlesien, Skwierzyna a. d. Warthe, Krakau und Przemyśl bekannt. *Cryptophagus schmidti* STURM. KH: Umg. Busko. In Polen bisher nur aus Gdańsk (alter Fund), Schlesien und Przemyśl angegeben. Sicher weiter verbreitet aber wegen der versteckten Lebensweise wenig gesammelt. *Atomaria lewisi* REITT. KH: Umg. Kielce, an blühender Schlehe. Ostasiatische Art, verschleppt in Europa, verbreitet sich schnell seit 1937, bes. in Nord- und Westeuropa. Neu für Polen.

Lathridiidae. *Corticaria saginata* MANNH. KH: Umg. Miechów und Kielce. Bekannt aus West- und Mittelpolen, sehr selten. *Melanophthalma distinguenda* COM. LH: Umg. Zamość. In Polen bekannt aus Schlesien (meist alte Meldungen) und Przemyśl. Alte Angaben aus dem eh. Preussen sind nicht bestätigt worden.

Coccinellidae. *Hyperaspis campestris* HBST. KH: Umg. Kielce, Pińczów, Busko, Sandomierz; LH: Hänge an der Weichsel bei Annopol. An xerothermem Gebüsch. Wahrscheinlich in ganz Polen. *Hyperaspis subconcolor* WSE. KH: Umg. Kielce. Sichere Funde in Polen waren nur aus der Umg. Krakau bekannt. *Hyperaspis pseudopostulata* MULS. — wie vorige Art. *Hyperaspis reppensis* HBST. KH: Umg. Sandomierz. In Polen weit verbreitet aber selten, vorwiegend an Wärmestellen. *Exochomus nigromaculatus* GZE. (*flavipes* THBG.). KH: Umg. Krakau und Ojców. In Polen aus verschiedenen Gegenden angegeben, selten und sporadisch. *Semiadalia undecimnotata*

Schneid. LH: Umg. Hrubieszów. Bei uns aus Schlesien, der Kleinpoln. Hochebene und Bieszczady in den Ostkarpaten bekannt. Kommt sehr sporadisch vor, nur in manchen xerothermen Gebieten häufiger. *Calvia quinquedecimguttata* F. KH: xerotherme Gebüsche bei Miechów. Sehr seltene Art, bekannt aus zerstreuten Fundorten in vielen Gegenden Polens.

Mordellidae. Mordellistena perparvula Erm. KH: Umg. Busko; Nordostpolen: Umg. Siemiatycze in Podlachien. Bisher wurde aus Polen nur 1 Ex. aus Skwierzyna a. d. Warthe gemeldet. *Mordellistena connata* Erm. KH: Skowronno bei Pińczów (Fundort der Typen); Westkarpaten: xerotherme Kalkhänge in Pieniny; Vorgebirge der Ostkarpaten bei Przemyśl. Ausser locus typicus aus Polen unbekannt. *Mordellistena kraatzi* Emery. LH: Umg. Hrubieszów. Pontomediterranes, thermophiles Element unserer Fauna. Ausser den allg. Angaben Horions (1951) „Polen" und 1971 „Westpolen", aus unserem Gebiet unbekannt. *Mordellistena dvoraki* Erm. KH: Umg. Miechów, Sandomierz, Łysa-Góra-Geb. Eine südliche oder südöstliche Art. Neu für Polen. *Mordellistena micantoides* Erm. KH und LH: zahlreiche Funde; Pieniny in Westkarpaten; unt. Weichsel: Umg. Toruń und Chełmno. Wahrscheinlich eine subpontische Art, aus Polen nur von Horion (1971) gemeldet („WP" ohne nähere Angaben); Ermisch (1954) gibt die Sudeten und das Riesengebirge aber in der Rubrik ČSR an. *Mordellistena pygmaeola* Erm. KH: Umg. Pińczów. Gemeldet aus Polen (Ermisch, 1963) und Westpolen (Horion, 1971), ohne nähere Angeben. *Mordellistena purpureonigrans* Erm. Zahlreiche Funde in folgenden Gegenden: Umg. Racibórz in Schlesien, KH, LH, Pieniny in den Westkarpaten, Umg. Przemyśl, unt. Weichsel. Eine der häufigsten Mordelliden in den von mir untersuchten xerothermen Gebieten. Bisher aus Polen unbekannt, nur Horion (1971) zitiert „Westpolen" mit Fragezeichen. *Mordellistena koelleri* Erm. KH: Umg. Pińczów. Angaben aus Polen — wie bei voriger Art. *Mordellistena rufifrons* Schilsky. Łysa-Góra-Geb. Horion (1971) meldet diese Art ohne nähere Angaben aus Westpolen. *Mordellistena pseudonana* Erm. KH: Umg. Miechów, Pińczów, Busko und Sandomierz; LH: Umg. Puławy, Chełm und Hrubieszów; Westkarpaten: Pieniny. Südliche Art, hauptsächlich an Wärmestellen. In Polen bisher nur aus einem Fund in Schlesien bekannt. *Mordellochroa tournieri* Emery. KH: Umg. Miechów; unt. Weichsel: Umg. Toruń. Bisher sind keine genaue Angaben aus Polen bekannt geworden. Gemeldet aus Schlesien ohne nähere Angaben, später von Horion (1971) aus Westpolen mit Fragezeichen. *Anaspis palpalis* Gerh. Schlesien: Umg. Racibórz; KH: zahlreiche Funde; LH: Umg. Annopol und Hrubieszów; unt. Weichsel: Umg. Chełmno. Subpontische Art, in Mitteleuropa nur stellenweise. In Polen bisher nur in Schlesien und Krakau festgestellt.

Lagriidae. Lagria atripes Muls. KH: xerotherme Gebüsche in der Umg. Pińczów. Submediterrane, thermophile Art. In Polen sehr wenig bekannt, gemeldet von 3 Fundorten in Schlesien und von den „pontischen Hügeln" südlich von Szczecin (vielleicht in der DDR).

Alleculidae. Isomira semiflava Küst. Westkarpaten: xerotherme Kalk-

hänge in Pieniny. Bei uns bisher nur aus Westpolen bekannt. *Isomira icteropa* Küst. (nec Wagner, 1917). KH: ein Kalkhügel nördlich von Krakau. Ebenfalls ein westliches Element unserer Fauna. Ner für Polen.

Tenebrionidae. Oodescelis polita Sturm. Podlachien: Umg. Siedlce. Eine ponto-sibirische, xerophile Art, in Polen sehr sporadisch (Meldungen aus der Umg. Poznań, Bydgoszcz, Kielce, Przemyśl).

Chrysomelidae. Cryptocephalus cordiger L. KH: xerotherme Gebüsche in der Gegend von Kielce. In Polen nur aus wenigen Fundorten bekannt: Schlesien, Zentralpolen, im XIX. Jh. Umg. Rzeszów und Nordpolen. *Cryptocephalus quinquepunctatus* Scop. (*signatus* Laich.). Westkarpaten: Pieniny. Montane, bei uns sehr seltene Art, Gemeldet aus Schlesien, im XIX. Jh. aus Beskiden; alte Angaben aus der Umg. Warschau sind zweifelhaft. *Cryptocephalus virens* Suffr. KH: Umg. Miechów, Pińczów und Sandomierz; LH: Umg. Krasnystaw. Es sind die ersten sicheren Funde dieser pontischen Art in Polen; alte Abgabe aus den Beskiden und die Meldung von Warschau sind unbestätigt und sehr zweifelhaft (vielleicht eine Verwechslung mit *C. violaceus*). Bei uns wahrscheinlich stenotop an Wärmestellen. *Cryptocephalus quadriguttatus* Richt. KH: Umg. Miechów. Subpontische Art, in Polen sehr sporadisch, gemeldet aus SO: Pieniny-Geb., Umg. Pińczów, Przemyśl und Janów Lubelski. *Chrysomela lurida* L. KH: Umg. Miechów und Sandomierz; LH: Umg. Hrubieszów. Bekannt aus wenigen Lokalitäten in Westpolen östlich bis Gdańsk, Umg. Poznań, Częstochowa und Krakau, wohl in ganz Polen, da in Osteuropa weit verbreitet. *Aphthona czwalinai* Wse. KH: Umg. Miechów und Sandomierz. In Polen einzeln und sehr sporadisch, bekannt aus Schlesien, der Umg. Gdańsk, Płock, Warschau und Kielce. *Aphthona herbigrada* Curt. KH: Umg. Miechów. In Polen nur aus isolierten xerothermen Fundorten bei Kłodzko (Schlesien) und Pińczów bekannt. *Longitarsus nigrofasciatus* Goeze. Westkarpaten: Pieniny. In Polen sehr selten: Legnica in Schlesien (alte Funde), Kalkhügel bei Krakau, Umg. Zamość. *Longitarsus nanus* Foudr. KH: Umg. Miechów, Kalkhänge mit spärlicher Vegetation. Submediterrane, ausgesprochen thermophile Art. Aus Polen nur alte und sehr zweifelhafte Angaben aus Schlesien und Warschau. *Longitarsus longipennis* Kutsch. Schlesien: Umg. Racibórz. Subpontische Art, bei uns nur aus einzelnen Fundorten nachgewiesen. *Longitarsus scutellaris* Rey. Westkarpaten: Pieniny. Sehr seltene Art. Bei uns im XIX. Jh. aus Riesengebirgen angegeben, sonst unbekannt. Gemeldet aus der Ukraine (Karpaten und Vorgebirge). *Longitarsus obliteratus* Rosh. Ostkarpaten: Bieszczady, xerotherme Rasen, ca. 600 m. In Polen fast überall an Wärmestellen, jedoch in den polnischen Karpaten bisher nur aus Pieniny (Westkarp.) nachgewiesen. *Argopus ahrensi* Germ. KH: Umg. Sandomierz. Auch in Polen kann man eine Verkleinerung des Areals dieser Art beobachten. Im vorigen Jh. in Nordpolen gesammelt, wo seine Frasspflanze *Clematis recta* heute nicht mehr vorkommt. Auch von Schlesien nur alte und einzelne Funde. Angabe aus Zakopane an der Tatra (XIX. Jh.) sehr zweifelhaft. Im XX. Jh. nur bei Zamość und Przemyśl (Südstopolen) gefunden.

Cassida atrata F. KH: Umg. Miechów: Ostkarpaten: Bieszczady, xerotherme Rasen, ca. 600 m. In letzten Jahrzehnten sehr selten und sporadisch, meist an Wärmestellen. Das Exemplar aus Bieszczady nahm in der Zucht weder *Salvia* (bekannte Frasspflanze dieser Art), noch *Thymus* an, ernährte sich dagegen gern mit den Blättern von *Centaurea jacea*.

РЕЗЮМЕ

Статья содержит фаунистические данные 77 видов жуков, собранных в ксеротермических биотопах Польши. Она является продолжением опубликованных раннее временных результатов исследований фауны жуков тех сред (Шимчаковски, 1960, 1965). Следующие виды являются новыми для Польши (или прежде полученные данные о них из Польши были сомнительными):
Amara pulpani Kult, *Atholus praetermissus* Peyer., *Oxytelus bernhaueri* Ganglb., *Bledius atricapillus* Germ., *Gabrius piliger* Muls. & Rey, *Meligethes acicularis* Bris., *Atomaria lewisi* Reitt., *Mordellistena dvoraki* Erm., *M. purpureonigrans* Erm., *M. koelleri* Erm., *Mordellochroa tournieri* Emery, *Isomira icteropa* Küst. (nec Wagner, 1917), *Cryptocephalus virens* Suffr., *Longitarsus nanus* Foudr.

Redaktor zeszytu: prof. dr M. Młynarski

PAŃSTWOWE WYDAWNICTWO NAUKOWE — ODDZIAŁ W KRAKOWIE — 1973

Nakład 700+90. Ark. wyd. 2,75. Ark. druk. 2²/₁₆ Papier ilustr. kl.III 70x100 80g.
Zam. 285/73 Cena zł 12,—

DRUKARNIA UNIWERSYTETU JAGIELLOŃSKIEGO W KRAKOWIE